

NAPLÓ

Világ proletárjai, egyesüljétek!

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM 201. SZÁM • ÁRA: 1,20 FORINT • 1969. AUGUSZTUS 31., VASÁRNAP

Csengőszó

Holnap ismét felhangzik a szeptemberi csengőszó. Hajdú-Biharban is ezer és ezer diák indul az iskolába, az új évnytitára. Évenként ismétlődő esemény és mégis milyen varázsa van. Varázsa, amely megfogja a lelkeket az érintettek csakúgy, mint a kívülállókat. De egyáltalán a szeptemberi csengőszót lehet-e kívülállónak hallgatni? Nem, az ott szól mindannyiunk emlékeiben, élményünk, saját menedékünk s valahogy – vagy éppen ezért – mi is ott lépünk évről-évre az elhagyott iskolapadok felé.

Nincs is szebb, mint ez a nagy szeptemberi áradás, ez a minden mást feledtető sodrás-izgalom. Ott hullámszik a levegőben, ott remeg az utcák lázában, de ez hajt ki a házak ablakain, ez ér szivől szivig, ez kapcsol most össze bennünket. Mert mondjuk meg őszintén: különleges és szép társadalmi esemény az iskolakezdés. Mindannyiunk öröme, mindannyiunk gondja. Látványos is milyen szép és megkapó: a szülők elindulnak gyermekeikkel, kézenfogva az iskola felé. Mennek, viszik az új elsőéveseket, a kisiskolásokat, az új „honpolgárokat”, átadják őket a tanítóknak, a tanítónéniknek, akik majdan gyárnak, faragnak belőlük felnőttelemű, dolgozó embereket.

De mennyi gond, törődés és szeretet kell addig, míg az elsőokból másodikosok, negyedikesek, érettségizők lesznek, hány és hány órát kell átverekedni, átizzgulni, amíg rájönnek a nagy-nagy intelemre: nem az iskolának, az életnek tanulunk. Az életnek, amely mindannyiunktól felkészültséget, becsületességet, s társadalmunkhoz való hűséget követel.

A hajdan volt idők kisdíjakainak mennyi és mennyi szivszoritó történetét jegyezték fel irtóink. Ennek a melegéből és hangulatából fogant Móra: Szeptemberi áhitata, ez az emlékezés teremtette meg a mindmáig legszebb és legmeghatóbb diák-hősünket: Nyilas Misit. Igen, az ő életük fájdalma, szomorúsága, fénye, tündöklése mind ott van a magyar irtódalomban. De nemcsak ott. Benne van a szivünkben is, éljük, tudjuk az ő sorsukat, történetüket. S miközben éljük és tudjuk, akarva-akaratlanul is összehasonlítást teszünk: összemérjük a multat s a jelenet, s éppen azokban a szelid megtragikus sorsokban, amelyek a mai iskolások számára szolgálnak leginkább tanulsággal, okulásul.

Megynékben csakúgy, mint az ország egészében óriási fejlődött az iskolahálózat. Egymás után épülnek a modern épületek, új tantermek, jól felszerelt intézmények várják és fogadják jogos lakóit. Városokban, falvakban egyaránt fejlődik, bővül az oktatási hálózat, tanterületeink alakulnak, formálódnak, s tudásban, felkészítésben képesek a legjobbat nyújtani. Nagy és mindennél jelentősebb társadalmi változás ez, s nemcsak lehetőség, hanem már jog és kötelesség is élni s részesülni áldásaiból.

Hol van ma már felszabadulás előtti valóságunk nagy réme, az analfabétizmus. Gyerekeink már alig, vagy nem is tudják, hogy volt idő, létezett korszak, amikor emberek saját nevük helyett csak keresztelvel voltak illetékeségüket. Igen, kezeszettel, mintegy szimbólumként helyzetüknek, társadalmi kiszolgáltatottságuknak. Mi – s ezt minden hivalkodás nélkül mondhatjuk – felzárptuk az analfabétizmust. Kötelezővé tettük minden iskoláskorba lépő gyermek számára az általános iskola elvégzését, lehetőséget teremtettünk számukra, hogy az értelem birodalmából minél nagyobb területet hódítsanak meg.

Holnap ismét erre hív a szeptemberi csengőszó. Köszöntjük iskolába induló gyermekeinket, s eredményes tanulást kívánunk az új tanévben is.

Sürgős feladat a rakodás gépesítése

Darabáru-szállítványozási konferencia Debrecenben

Kétnapos darabáru-szállítványozási konferenciát rendezett a Közlekedéstudományi Egyesület Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetem aulájában.

Az első napon Michal Olszewski mérnök, a varsói autóközlekedési vállalat igazgatóhelyettese előadásában ismertette a lengyel darabáru-fuvarozás jelenlegi szervezetét, elért eredményeit, fejlődésének lehetőségeit és további feladatait, különös tekintettel a gazdaságirányítási reformjára.

Az előadást követő vitában Szegedi Nándor, a KTE Debreceni Területi Szervezetének elnöke, vasúti igazgató elmondta: az új közlekedési koncepció végrehajtása sürgős feladatunkban az összetett darabáru-fuvarozás további fejlesztését, s ez a koncepció előtérbe helyezi a közúti szállítást – a kisforgalmú vasútállomások fokozatos megszüntetése mellett. Sürgős feladatként jelölte meg Szegedi Nándor a rakodás gépesítését, a szállítási gyorsítása és a munkaerőhiány megoldása érdekében.

Tóth István, a debreceni 6. számú AKÓV igazgatója hozzászólásában elmondta: az utóbbi két évben sok helyes kezdeményezés valósult meg a vasút és a közúti közlekedési ágazatok jó együttműködésében. Ennek továbbfejlesztése érdekében el kell készíteni az új, egyetemes darabáru határozmányt, mint az üzleti feltételeket szabályozó új alapdokmányt. Tóth István megállapította: a darabáru szállítási szolgáltatás jelenlegi szervezete erős, és alkalmas minden adottságában a továbbfejlesztésre, a feladatok megoldására.

A konferencia második napján

Rajts István, a Belkereskedelmi Minisztérium szállítási ügyeinek referense tartott előadást „A belkereskedelmi igényei a darabáru továbbításával kapcsolatban” címmel. Előadása összefoglalásaként megállapította: az egységesítés időszaka már lezárult, s most egy olyan állapotváltozás lenne célszerű a darabáru-szállításban, melynek keretében belül a minőségi igények teljesítése kerülne túlsúlyba.

A kétnapos konferencia hasznos és pozitív eredménnyel zárult, több értékes javaslatot vetett fel a témákban szereplő nehézségek leküzdésére.

ÉPÜLETEK, PARKOK, VIRÁGOK DEBRECENBEN

„Jó reggelt”-et

köszöntünk

a városnak

Batthyány utca

Búcsú a tábortól

A debreceni KISZ-táborban szombaton délelőtt újabb turnus búcsúzott a tábortól. A vidéki üzemek, a tsz-ek KISZ-titkárainak, valamint a KISZ-propagandistáknak egyhetes tanfolyama fejeződött be. Több mint 140 fiatal ismerkedett az ifjúsági mozgalom aktuális kérdéseivel, a fiatalokat érintő legfontosabb témákkal.

A programban szerepeltek vetélkedők, találkozók, s igen népszerű volt a Fórum, amikor a megyei pártbizottság munkatársai válaszoltak a fiatalok kérdéseire.

A ma érkezőknek

Megvallom, hogy nem szeretnék azúttal meghatni senkit. S legszívesebben így kezdem volna ezt a jegyzetet: ez van. És jó, hogy ez van.

Ezen az utolsó, fényesül már a szeptembert idéző augusztusi vasárnapon majd mi itt honos emberek ráfeledkezhetünk: éveket, sok-sok évet fiatalodók egyik napról a másikra a város. Az utcákat csoportosan járják a velünk most ismerkedők. A presszóban szimplát kérnek az önállósággal barátkozók. És este már élményeiket cseréltetik az új társak, a holnapi kollegák.

Ez van: mindig szép ez az újrakezdés, a diákvárosok szeptember eleji fiatalodása, ez a semmiel sem helyettesíthető sajátos ünnep.

Életek kezdődnek el? Inkább csak a tanyákon, falvakban, kis városokban érlelődő vágyak teljesednek egyre felnöttebb

szándékokká. S a város, amely a zsúfolt nyárban látnivalót, élményt kínál a messziről jött kíváncsi idegeneknek, most műhelyt, önmagukat alakító műhelyeket akar kínálni az ide – a mai naptól már – haza érkezőknek.

Tudom, hogy nagy, s a szépen válogatott szavak az induló élettektől idegenek. Tudom, hogy mélytelenül sok a csöndességben szép igazság van e szeptemberi honfoglalásokban, de hát azt is tudom, hogy dideregtező emléket is hogy ez az első idegenség, s ezért hiszem, hogy a ma érkezőknek szólni illik a város várakozásáról. Mert hát itt e nagy diákvárosban bennünk is mozdul minden szeptemberben a kíváncsiság: Kik vagytok, milyenek vagytok? Mit hoztatok magatokkal szerencsepróbáló tarisznyáitokban. Mert ahogyan ti a magatok telje-

sedését, úgy tervezte, s éli ez a város is a maga holnapi arcának fogalmzását. S igen, az érkezőknek az utcáinkkal, tereinkkel, kirakatainkkal, új épületeinkkel, parkjainkkal együtt kínáljuk egy kicsit mi magunkat is: hogy ne csak érkezettek, hanem a műhelyt elfogadva nagyon hamar legyetek itt otthon...

A három leütött ponttal befejezetlen marad a mondat. Ráfelel majd a holnap és a holnapután, a hétköznapok sora. Am ezekben a hétköznapokban is érdemes lesz emlékezni az első nap várakozására s merészet tervező elfogódottságára: bármennyire is idegenek tőlünk a nagy szavak, ez a bevallatlan érzés ma igaz: s ha igazként megőrizzük, akkor erőnk gazdagítja.

Igy mondtam el, mert így hiszem, s mert ezt egyszerűbben nem lehet.

B. G.

Ki minek mestere?

Néhány héttel ezelőtt hirdette meg a KISZ Központi Bizottsága, valamint a televízió a „Ki minek mestere?” vetélkedőt a fiatal villanyszerelők számára. Szombaton délelőtt megkezdődött Debrecenben a vetélkedő városi döntője, ahová a város különböző üzemeiből 14-en kerültek. A versenynek először kétórás gyakorlati munkán bizonyították felkészültségüket, ügyességüket,

amikor is egy távvezérlésű kapcsolót kellett összeszerelniük. Ezt követte az elméleti tárgyakból a verseny, amelynek során 11 kérdéscsoportra kellett válaszolniuk.

A legjobb három fiatal bejutott a megyei döntőbe, onnan a legjobbak az országos döntőn vesznek részt. Az országos helyezésekért a versengés a televízió nyilvánosság előtt történik majd. A képen a gyakorlati verseny egy pillanata.

nács... Nos, ők a gazdák. Bárdos László, a parkok építészvezetője mondta el, hogy mennyi gondnal s mennyi szenvedéllyel születnek a parkok.

Batthyány utca: park és játszótér a város szívében. Libikóka és hinta, pad és sakkasztal. Fák, virágok. A kövekkel perelne mindez? Nem. Ráfelel arra, amit a magasba szökő falak, a napfényre tárt ablakok mondanak: a holnap városa is történelmi város.

Petőfi tér: mintha csak versenyzőnek az építőket és a kertészeket. Ki a gyorsabb, melyik a szebb? A fényképezőgép lenscséje a tanú: olykor egyformán gyorsak, s együtt formálják a várost.

S a terv? Nagybör gyerekek számára is megfelelő játszótér az állomásnál épülő új lakótelepen, tollaslabda-, röplabdapályák 1970-71-ben...

Újuló város? Építkezés, parképítés? Azt hiszem, hogy ez a megszokott város. A csendesen továbbélő virágkarnevál, a nagyvárosi hétköznap, amelyeknek az eredményeire jóleső érzéssel rábólinthatunk: „Szép vagy, világ itt körülöttünk.”

Felül a Petőfi tér. Alul az Új Elet park

(Fotó: Kőszeghy)

Husszein Kairóban – A géprablás újabb fejleményel – Szerdán a BT elé kerül az al-Aksza ügye – Algéria az Iszlám-csúcs mellett Jasszer Arafat Algírban

Husszein, Jordánia királya szombat délután megérkezett Kairóba, ahol tárgyalásokat folytat az egyiptomi vezetőkkel a közel-keleti helyzetről. A jordán uralkodót és kíséretét a Kairói repülőtérre Nasszer elnök és több más vezető egyiptomi személyiség, valamint a diplomáciai testület képviselői fogadták. Husszein megérkezése után azonnal megkezdte tárgyalásait Nasszer elnökkel.

Az AP értesülése szerint az Alitalia olasz légitársaság egyik DC-8 mintájú óriásgépe szombaton délután indult el Damaszkuszba, hogy Athénba szállítsa onnan a pénteken útjáról eltérített amerikai repülőgépet utasait.

Mint a TWA légitársaság szóvivője közölte, a szíriai hatóságok a társaság tudomására hozták, hogy hat izraeli állampolgár kivételével a gép valamennyi utasa eltávozhat Damaszkuszba.

Az AFP athéni jelentésében viszont azt írja, hogy a délutáni órákban 87 utas érkezett a szíriai fővárosból Athénba. Mint ismeretes, az eltérített repülőgépek több mint 100 utasa volt.

A MENA egyiptomi hírügynökség Damaszkusz jelentésében arról számol be, hogy a szíriai polgári légierő vezetői megígérték, hogy a közel-keleti térségben a gépek utasainak távozása érdekében. Nyomban az incidens után

KÖZEL-KELET

technikai bizottság alakult a robbanás okozta károk kivizsgálására.

A szíriai kormány nyilatkozta a gép eltérítését végrehajtó férfiről és nőről csak annyit közöl, hogy mindketten iraki diplomáciai útlevelel utaztak. A pilótát röviddel azután, hogy a gép Romából felszállt, arra kényszerítették, hogy Athén felé irányítsa a gépet, amikor azonban a Földközi-tenger keleti partvidékéhez értek, fegyverüket rászógezve kényszerítették, hogy az izraeli terület felé áthaladva Damaszkuszban szálljon le.

Mint az AFP megállapítja, az utca embere ugyan megérti, hogy egyelőre Washingtonnak és az olasz kormány képviselőinek kell az ügyben kezdeményezni, ennek ellenére a beszélgetések állandóan visszatérő gondolata az, hogy Izraelben az, hogy „Damaszkusz mindössze ötven kilométerre van az izraeli-szíriai tüzszüneti vonaltól.

Huszonhárom arab ország pénteken hivatalosan kérte, hogy a Biztonsági

Tanács sürgősen üljön össze és vitassa meg a Jeruzsálemi al-Aksza-mecset felgyújtásának ügyét.

Az AFP szerint ENSZ-körökben úgy tudják, hogy a tanács valószínűleg a jövő szerdán ül össze. Szeptemberből a Biztonsági Tanács sors elnöke Jakov Malik, a Szovjetunió képviselője, aki már meg is kezdte előkészítő tárgyalásait.

Algéria szombaton közölte, hogy kész részt venni az iszlám nemzetek tervezett csúcstalálóján, és helyszíntek Rabatot, Marokkó fővárosát javasolja.

Az algériai külügyminisztérium szombaton kiadott közleménye hangsúlyozza: „Algéria véleménye szerint Rabat rendelkezik az összes ahhoz szükséges politikai és anyagi feltétellel, hogy a találkozó kiemelkedő sikerrel járjon az iszlám nemzetek és a világéke javára.”

Jasszer Arafat, a palesztinai felszabadítási szervezet elnöke szombaton Huari Bumeden algériai elnökkel tanácskozott. Arafat a megbeszélések után Algírban kijelentette: „A látogatással elégedett vagyok és úgy vélem, hogy az egymás közötti eredményekkel jár.” Hozzátette még, hogy az egyrészes tanácskozáson a palesztinai kérdéssel és a palesztinai forradalomról volt szó.

A fasiszta veszély ellen A NÉMET KP NYILATKOZATA

A Német Kommunista Párt elnöksége nyilatkozatot adott ki, amelyben elítéli a szociáldemokrata párt vezetőségét, mert nem hajlandó a kommuniztákkal együttműködni a neonáci veszedelem elleni harcban.

A CDU-CSU és a neonáci NPD együttműködése — hangzik a nyilatkozat — nem pusztán taktika a választás előtti harcban, hanem a két párt politikájának elvi azonosságán alapul. Mind a két párt elutasítja az atomorlop-szerződést, nem hajlandó elismerni az

európai határokat, nacionalista hangulatot szít, és elveti a szakszervezeti követeléseket.

A nyilatkozat hangoztatja, hogy az utóbbi hetek eseményei követelősen sürgetik az antifasiszta erők közös frontba tömörülését. Ezért a szociáldemokrata párt vezetőségének negatív álláspontja ellenére a Német Kommunista Párt továbbra is arra törekszik, hogy a kommunizták és a szociáldemokraták együttesen lépjenek fel a jobboldali veszély ellen. (MTI)

Puccskísérlet Görögországban

Zafiropulosz, a görög kormány sajtófőnöke, szombaton bejelentette, hogy királypárti szervezkedés leplezték le, amely külföldi pártok támogatásával meg akarta dönteni a jelenlegi athéni rendszert.

Állítása szerint a szervezet, „szabad görögök” névvel 1968 nyarán alakult, és azonnal kapcsolatba lépett a volt görög politikusokkal. „E politikusok, akár az itthon, akár a külföldön élők, mindannyian válaszoltak a felhívásra, csak abban nem tudtak megegyezni, hogy ki legyen a vezető” — mondotta sajtóértekezletén Zafiropulosz.

A szervezet külföldről jelentékeny anyagi támogatást kapott, a „szűkölködő görög családok támogatása” címén.

50 személyt őrizetbe vettek, ezek között 35 volt royalista tiszt.

„Egy külföldi politikai párt” által nyújtott támogatásról szólva a sajtófőnök nem nevezte meg az országot, amely — mint mondotta — egyébként sem tehető felelőssé egyes pártjainak tevékenységéért. Mint a hírügynökségek jelentik, Athénban elterjedt hírek szerint a Nyugatnémet Szociáldemokrata Párt volt az, amely anyagi segítséget nyújtott a szervezetnek. A görög hatóságok mindaddig nem tudták megállapítani, hogy a száműzetésben élő Konstantin király uralmának restaurálását célzó szervezet tevékenysége kapcsolatba hozható-e a görög városokban elszaporodó bombarobbanásokkal. (MTI)

Ma tették közzé

azt a csaknem négyszáz határozati javaslatot, amelyeket az Angol Munkáspárt szervezetei, illetve a szakszervezetek nyújtottak be a párt szeptember 29-én kezdődő 68. kongresszusa elé. **MINDJÁRT** az első hat javaslat tükrözi a munkáspárt híveinek mélyeséges kiábrándultságát, hogy a kormány évről évre fittyet hánny a kongresszusok határozatainak. A külpolitikával foglalkozó javaslatok közül több helyteleníti Anglia közös piaci szándékait, a NATO-ról és a Varsói Szerződésről pedig olyan vélemények kaptak hangot, hogy mind a két szervezetet egyszerűen fel kellene oszlatni. A javaslatok nagy többsége helyesli az európai biztonsági értekezlet gondolatát, több pedig indítványozza az NDK elismerését. **NEGY JAVASLAT** keményebb politikát követel a görög diktatúra ellen. **TEGNAP ESTE** — jelentette az MTI tudósítója — elindult Damaszkuszba az Alitalia gépe, hogy a TWA-társaság gépeinek utasait és személyzetét elszállítsa Athénba. Lapzártakor még nem lehetett tudni, hogy a TWA-gépen utazott izraeli állampolgárok is engedélyt kaptak-e a távozásra. **AZ AFRIKAI EGYSÉGSZERVEZET** külügyminiszteri tanácsa megbélyegezte az Egyesült Államokat, mert kereskedelmi politikájával segíti és előnybe részesíti a fajüldöző Dél-Afrikai Köztársaságot. Ugyanakkor rámutattak arra is, hogy az NSZK, Anglia, Franciaország is kiterjedt kereskedelmi tevékenységet folytat a fajüldözőkkel. **A GHANÁBAN** megtartott nemzetgyűlési választásokon — már tegnap este a végleges adatok nélkül is tudni lehetett — dr. Kofi Busia, a Haladás Pártjának vezetője kapta meg a többséget, és alakít először kormányt azóta, hogy Nkrumah elnököt katonai puccs megfosztotta hatalmától. **A NEW YORK TIMES** önmérsékletre inti Izraelt a TWA-gép elrablása miatt kialakult helyzetben. Az amerikai lap arra hívja fel a Tel Aviv-i kormányt, hogy minden visszacsapás csak újabb ellencsapásokat provokál. Különben ebben az esetben az USA-t érte a nagyobb sérelem, és Izrael jobban teszi, ha kellő higgadságot tanúsít. **TIMÁR MÁTYÁS** miniszterelnök-helyettes joguszálvái tartózkodása során tegnap aldujai hajókirándulásra vett részt. Megtekintette a Duna-szábályozást, a Vaskapunál folyó erőmű-építkezést. A miniszterelnök-helyettest elkísérte Nagy Ferenc, a jugoszláv kormány tagja és Alekszandar Driljaca külkereskedelmi miniszterhelyettes, valamint Marjai József, hazánk belgrádi nagykövete és Geza Tikvicki budapesti jugoszláv nagykövete. Este Belgrádban Marjai József vacsorát adott Timár Mátyás tiszteletére. **AZ IRAKI KORMÁNY** tegnap közölte, hogy 24 óra belül térjenek haza Libanonból. Indok: „Irak az imperialista és reakciós kampány célpontja, és az iraki hadsereg a keleti fronton várja a döntő pillanatot.” Irak és Libanon között most feszült a viszony, mert a libanoni lapok többször bírálják az iraki kormányt. Egyébként az utasításnak fizikailag lehetetlen eleget tenni, mert repülő Bejrút és Bagdad között hetenként csak tíz alkalommal közlekedik és Libanonban most 10—15000 iraki tartózkodik. Az iraki kormány a felhívásban azokat, akik nem tesznek annak eleget, szigorú büntetéssel fenyegette meg. **GEORGE THOMPSON** brit tárca nélküli miniszter tegnap ötnapos látogatásra Kairóba érkezett. Itt tárgyalni fog Nasszer elnökkel az angol-egyiptomi kapcsolatokról.

RÖVIDEN

Csehszlovákiából szombaton visszaérkezett Moszkvába a szovjet párt- és kormányküldöttség, amely Kirill Mazurovnak az SZKP KB Politikai Bizottsága tagjának, a minisztertanács első elnökhelyettesének vezetésével részt vett a szlovák nemzeti felkelés 25. évfordulójának ünnepségein. (MTI)

Cornel Burtica román külkereskedelmi miniszter szombaton Tokióba utazott. A miniszter tárgyalásokat folytat majd a japán kormány és a gazdasági élet vezetőivel a román-japán kapcsolatok fejlesztéséről. (Agerpres)

Vladimir Komarov elhunyt űrhajós-ról neveztek el ezt a szovjet bolygófigyelő hajót, amely képzőművészek éppen Halifax kanadai kikötőben látható. (Telefóto — AP—MTI—KS)

Pozsonyban megnyílt az első nemzetközi vegyipari vásár — az „Inhegaba 69”. A vásáron, amelyet Jan Tabacek csehszlovák külkereskedelmi miniszter nyitott meg, öt pavilonban, összesen 10 ezer négyzetméternyi kiállítási területen 148 vegyipari vállalat állította ki termékeit. A vegyipari vásárral egyidejűleg Pozsonyban megrendezik a kémia és mezőgazdaságban élevezésű nemzetközi kongresszust, melynek munkájában húsz országból több mint 600 szakember vesz részt. (CTK)

A nyugati hírügynökségek közlik, hogy Wilson szombaton a déli órákban több mint egyórás megbeszélést folytatott Callaghan belügyminiszterrel, aki beszámolt a miniszterelnöknek Észak-Irországban tett „felderítő útjáról”. Hírügynökségi jelentések szerint Észak-Irországban a helyzet továbbra is rendkívül bonyolult, a katolikus és protestáns csoportok ellentéte tovább tart. James Chichester-Clark északír miniszterelnök szombaton felszólítást intézett mindkét felekezet tagjaihoz, hogy bontsák le az utcai barikádokat, s békéltető magatartással „adjanak esélyt a békére”. (Reuter)

Szombaton nemzetközi szakszervezeti értekezlet kezdődött Varsóban Bulgária, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Mongólia, Lengyelország, Románia és a Szovjetunió képviselőinek részvételével. Megvizsgálják az üdülés és az idegenforgalom kérdéseit. (PAP)

A Nyugatnémet Szociáldemokrata Párt szóvivője kategorikusan cáfolta szombaton délután a görög kormányban azokat a célzásait, amelyek szerint az SPD pénzügyi segítséget nyújtott volna a görögországi királypárti összekövőknek. Mint a szóvivő mondotta, „a vádak teljesen képtelenek”. (MTI)

Az indiai parlament szombaton Gopal Szvarup Pathakot választotta alelnöknek. Majszur indiai állam 73 éves kormányzója 400 szavazatot kapott a 726-ból. Pathak, a Kongresszus Párt jelöltje, aki korábban igazságügyminiszter is volt, vasárnap teszi le az esküt. (Reuter)

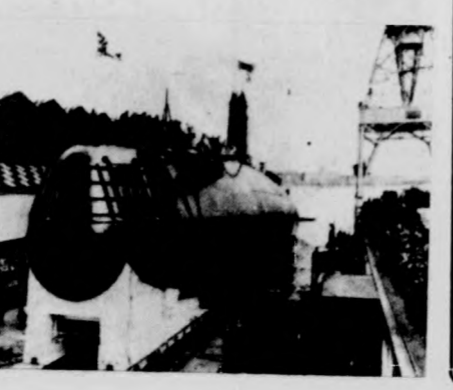
Harmadik napja folynak a tüntetések Kuala Lumpur egyetemén. Az Abdul Rahman miniszterelnök ávozását követelő tüntetők közül sokakat letartóztattak, közülük négy diákvezető is. (AFP)

A második világháború kitérésének évforduló-előestéjén Katowicében megnyílt a Szovjetunió, a Német Demokratikus Köztársaság, Csehszlovákia és Lengyelország ifjúsága képviselőinek találkozója ezzel a jelszóval: „Soha többé háborút!” A találkozóon megvitatják az ifjúsági szervezetek szerepét az európai biztonságért, a nyugatnémet militarizmus és revansizmus újjáéledése elleni harcban. (TASZSZ)

Elmeállapotának kivizsgálására szombaton a bécsi központi börtön klinikájára szállították Losonczy Kálmánt, aki kedden felgyújtotta a bécsi kanadai nagykövetség épületét. (AFP)

Ismét bomba robbant szombaton Olaszországban. Ismeretlen tettesek ezúttal a milánói városi tanács épületében helyeztek el bombát. A robbanás anyagi károkat okozott, de sebesülés nem történt. (MTI)

Conqueror a neve a brit hadiflotta új, 3 és fél ezer tonnás, nukleáris meghajtású tengeralattjárójának. (Telefóto — AP—MTI—KS)

Soha többé fasiszmust!

A náci háborús bűnösök üldözése tárgyában Moszkvában ez év március 25—29-én megtartott nemzetközi konferencia résztvevői felhívták minden nemzetet, hogy szeptember 1-ét, a második világháború kitérésének napját nemzetközi antifasiszta nappá nyilvánítsák. A magyar forradalmi munkás-paraszti kormány és felhívásnak megfelelően határozott és elrendelte, hogy hazánkban szeptember 1-én minden évben emlékezzen meg e napról.

E felhívásnak és határozatnak megfelelően Magyarországon a második világháború kitérésének 30. évfordulójára alkalmából első ízben kerül megrendezésre a nemzetközi antifasiszta nap.

Az idei antifasiszta nap politikai tartalmát mindenekelőtt a világ sok részén megmutatókozó neofasiszta tendenciaként, mindenekelőtt az NSZK-ban az ún. náci NPD keretében jelentkező veszély elleni harc, valamint a háborús bűntettek elkövetésének mértékéért folyó küzdelem adja meg. Ez utóbbinak különös jelentőségét ad, hogy ez év december 31-ével az NSZK-ban elévülés ürügyén meg akarják szüntet-

Shirley Temple-t, az egykori népszerű gyermekfilmsztárt az NSZK-ban ülésszakán résztvevő USA-ellenes tagjává nevezték ki. (Napló-telefóto — AP—KS)

A Damaszkuszban leszállásra kényszerített amerikai utasszállító repülőgép utasainak egy része a repülőtér csarnokában. (Napló-telefóto — AP—KS)

A vietnami szabadságharcosok aknája lékelte meg az oldalán ezt a 19 ezer tonnás tankhajót a Saigon közelében levő folyó torkolatában. (Napló-telefóto — AP—KS)

VAN

Beszélem már azt, csapta a f... „Csak azzal az élet! Nincs huszonéves tudomány. Ebből a merném t... tényeket: bizonyított energiáját, szocializmus kerek kellő azzal tesz, ez minél j... ez, hanem meglepően gaiban. Túlságos került meg költségtalja lehet, időve zottan élni. Néhány számat for... sében buk... ségek egy... ma mellett elzárkózók... latok nem... hogy ifjú... kitar állás... azonos vag... ják. De vajon engedheti... hogy ilyen... Ne is ke... ebben a re... értendően... detőjévé vá... nem éri, k... utalni, vaj... ember mez... hogy nem b... az akkori re... Kérdezzük... litizálni. M... olyan helyz... kell mondan... mondta ki... szerint jele... éppen úgy le... De tegyük... zet (pedig a... lett. Gond... foglalkoztat... részesedés... közel-keleti... tenyésztő br... nak, és min... A mérnök v... nak, s tiszte... nult náluk... el kell igaz... nak benne, ...nem érdek... saikban ne... szállhat az... dására, tájé... Az időből... aki sokat sz... öles léptekk... mája kellen... mindig rem... nem tudhat... gyobb bölcs... tanultunk v... tudjuk mér... len, s a több... szen ezrek... S ha eljut... megállapítá... szorítani az... ügyekel val... sék, mert e... tett értelme

Ötve

Ötven... tember... üléstere... radalmá... tották. Kommu... világon... oroszors... — a f... áterjed... is. A fo... vó elég... amerika... zetésébe... vást, a... vezérek... a hatal... újonnan... ta párt... akciók... Ez visz... mennyé... szágép... fiatal... munista... ben a... sok lán... aktivista... időre, a

VAN-E ELEFÁNTCSONTTORONY?

Beszélgettünk egy ifjú szakemberrel — így mondják manapság, egy szóban kiemelve, hogy jellemzője a képzettség, egy szakma vagy tudomány ismerete —, s már éppen kezdett kigyúlni bennem az öröm, mert mindig boldogság hallani azt, hogy valaki szereti a munkáját, amikor megcsapta a fülemet egy mondata. Valahogy így hangzott: „Csak azzal hagynának békén, hogy politika meg közszemély órájából, hogy a szakirodalmat elolvassam, a tudomány fejlődésével lépést tartjak.”

Ebből a mondatból kerekedett aztán a vitánk. Nem merném mondani, hogy sikerült meggyőzni. Sorolta a tényeket: mit, mennyit kell neki egy nap elvégezni, s bizonyította, hogy nem is lenne értelme annak, ha ő energiáját politikálásra fordítaná. Nyomás érve volt: a szocializmus megerősödéséhez elsősorban gazdasági sikerek kelljenek: gép, kenyér, hús, exportképes cikkek, ő azzal tesz a legtöbbet, ha a szakmájában minél többet és minél jobban dolgozik. S hogy nemcsak véleménye ez, hanem eszerint él is, azt bizonyította, hogy valóban megfélemlen tájékozatlan volt az ország és a világ dolgaiban.

Túlsgósan nem keseredtem el amiatt, hogy nem sikerült megfordítani a nézetét. Fiatal még, alig egy éve kóstolhatja a munka ízeit, tapasztalata is vajmi kevés lehet, idővel maga is belátja, lehetetlen olyan elzárkózottan élni, ahogy ő teszi, vagy legalábbis tenni akarja. Néhány nappal ezelőtt azonban a Pártélet legutóbbi számát forgatva, egy Borsod megyei felmérés összegzésében bukkantam hasonló megállapításra. Az értelmiségiek egy része pontosan ezzel a felkiáltással: „a szakma mellett nem marad rá idő”, gyakorlatilag teljesen elzárkózik a politikai élettől. S ha így van — tapasztalatok nem engedik kétségbe vonnom —, akkor félt, hogy ifjú barátom fölött hiába szállnak majd az évek, kitart álláspontja mellett. Hiszen vannak mások, vele azonos vagy nagyobb tudású emberek is, akik támogatják.

De vajon lehet-e, s vajon szabad-e ezt csinálni? Megengedheti-e magának valaki — és neki a társadalom —, hogy ilyen módon és fokon váljék „szakbarbárrá”?

Ne is kezdjük a sort olyan érvekkel, mint hogy aki ebben a rendszerben diplomát kapott, annak magától értetődően kellene a rendszer elveinek, eszméjének hirtetőjévé válni. Ez annyira kézenfekvő, hogy annak, aki nem érzi, kár is bizonygatni. Főlegesen talán arra is utalni, vajon hajdan egy gazdasági (a nevezett fiatal ember mezőgazdasági szakember) megtehette-e azt, hogy nem képviselte elvben és gyakorlatban egyaránt az akkori rend nézetét, politikáját.

Kérdézzük inkább azt, lehet-e a valóságban nem politikálni. Mert vannak az életben — nem is ritkán — olyan helyzetek, amikor állást kell foglalni, véleményt kell mondani — s aki ezt nem teszi, talán éppen ezzel mondja ki véleményét. A hallgatás csak a közmondás szerint jelent egyértelműen beleegyezést. Az életben éppennyig lehet a szótlanság tagadás kifejezője is.

De tegyük fel, hogy nem adódik ilyen kielevezett helyzet (pedig adódik), amikor ki kellene állni egy ügy mellett. Gond, probléma, olyan kérdés, ami az embereket foglalkoztatja, mindig van, legyen az akár a nyereség-reszesedés elosztási módja, a földtörvény vagy éppen a közlekedési helyzet. Az emberek — annak a négy állatnyezetű brigádnak a tagjai is, amelynek a munkáját az említett fiatalember irányítja — sok mindent hallanak, és mindig sok minden van, amit nehéz megérteni. A mérnök vagy agronómus, akivel naponta szót váltanak, s tisztelik tudását, szakértelmét, sokkal többet tanul náluk, magától értetődik hát a feltételezés, jobban el kell igazodnia a világ eseményeiben is. S ha csalódnak benne, ha egyszer-többször bebizonyosodik, hogy őt „nem érdeklik ezek a kérdések”, hogy problémáztatásai nem érdekelnek, hogy a vele együtt dolgozókkal, lejjebb szállhat az elismerés és a tisztelet, amivel eddig a tudására, tájékozottságára néztek fel.

Az időből — ez nem vitás — mindig kevés jut annak, aki sokat szeretne tudni. A tudomány és technika olyan óles léptekkel halad előre, hogy a mesék bűvös csizmája kellene, hogy lépést tarthassunk vele. Egy kicsit mindig reménytelenné is tünik ez a vállalkozás — nem tudhatunk meg mindent, amit szeretnénk. Legnagyobb bölcsességünk talán éppen az jelenti, ha megtanulunk válogatni a számtalan tudnivaló között, fel tudjuk mérni, mi a legszükségesebb, a nélkülözhetetlen, s a többire merjük azt mondani: majd mások. Hiszen ezek tudásából lesz a tudomány, a haladás.

S ha eljutottunk idáig, akkor már magától adódik a megállapítás, valahogy, valamilyen módon helyet kell szorítani az időben, a munkában annak is, amit közügyekről való foglalkozásnak nevezünk. Tévédés ne esék, mert ennek a szónak van egy helytelenül leszüktett értelme is. Sokszor hajlamosak vagyunk azt hinni,

csak az foglalkozik közügyekkel, politikával, az él benne a közéletben, aki valamilyen társadalmi szervnek, bizottságnak tagja. Kétségtelen, hogy ez a legkönnyebben behatárolható közéleti tevékenység: gyűléseken részt venni, előadásokat tartani, vitákat vezetni — sokan vannak, akik vállálják ezt is, szükség, nagy szükség is van a tevékenységükre. De ha csak rájuk számítanánk, csak az ő munkájukat tekintenénk fontosnak, lényegesnek, kellemetlen családásokban lehetne részünk. Mert igaz, hogy egy-egy tájékozatlan az emberek sok kérdésre választ kapnak, számtalan problémát lehet tisztázni ilyen alkalmakkor. De nem mindent. Már csak azért sem, mert minden embernek más, más az érdeklődési köre, egy-egy kérdésből mást ragad ki, az foglalkoztatja, azon rágódik esetleg napokon keresztül, ha nincs senki, akihez fordulhatna, aki talán egyetlen mondatot, segít megérteni a kérdést. És az emberek sokra értékelik, ha közéleti, politikai kérdések megoldására is olyan embertől kaphatnak választ, akinek a tudását más téren ismerik, elismerik.

A személyes viták azért jók, mert lehet kérdezni, válaszolni, a válasza újból rákérdezni. Így volt akkor is, amikor a fiatal agronómus szemléletét igyekeztünk más vágányra terelni. Mert ebben a vitában rá lehetett kérdezni: valóban azt tartja legfontosabbnak a szocializmus építése szempontjából, hogy minél több hús, tej, zsír legyen? S ha igen, vajon ugyanúgy dolgozik-e az az állattenyésztő akkor, amikor gondok, problémák foglalkoztatják, mint ha kiegyensúlyozott, nyugodt? A válasz nem lehetett kétséges. S a válaszból következett az újabb mondat: tehát ezek szerint is fontos, hogy a szakember, aki képzettségénél fogva vezető is, törődjön a vele együtt dolgozó problémáival. Segítsen megoldani őket. S a probléma — mivel az emberek nem úvegúra alatt élnek — nemcsak anyagi vagy családi lehet, hanem sokkal messzebb tekintő, sokkal bonyolultabb is.

Itt következett az újabb ellenérv. „Nem lehetek mindennek szakértője. Akkor valóban az egész időmet arra kellene fordítani.” Valóban nem. Hivatásos politikusoknak is nehéz lenne elérnie azt, hogy minden kérdésben egyaránt járatosak legyenek, mindenre precíz választ tudjanak adni. Egy fiatal agronómus számára ez annyira magas követelmény lenne, hogy ha netán ezt állítja, hitelét veszítik a szavai, hiszen mindenki tudja, hogy lehetetlen. Nem túlzott azonban az, hogy érdeklődjön — hiszen sajnos nemegyszer problémáznak emberek olyan kérdéseken is, amelyekre már napilapok választ adtak, nem is szólva folyóiratokról —, hogy legyen véleménye. Hogy ne fordítson hátat valami halaszthatatlan munkára hivatkozva, ha politikai, közéleti kérdés kerül terítékre beszélgetés közben.

Nehéz lenne ma meghatározni, hogy melyek a kritériumai az általános műveltségnek. Változóban, forrongóban van ez is. Idő kell, amíg kikristályosodik, s véglegesen megállapodott valószínűleg sohasem lesz. De amíg a vita folyik, amíg a nézetek helyell-közell igen erősen csapnak össze, már addig is beszélgethetjük: a politikai tájékozottság, merjük így mondani: a közéleti műveltség ma is fontos és mindig fontos lesz. A „szakbarbár” sohasem tartozott a szimpatikus személyek közé. Azok pedig, akik tudásukra hivatkozva az elefántcsonttorony magányára tartottak igényt, teljesen elszakadtak az élettől, magukra maradtak, s ezért a siker sem kárpolitáhat senkit. Még akkor sem, ha valóban nagy tudású, ha valóban tud századunk szülő eredményeket produkálni.

Hadd mondjam el most az utóbbi években adódott néhány örömet. Ismerek igazi tudósokat, akiket egy évtizeddel ezelőtt hasztalan ostromoltunk, hogy mondjanak véleményt politikai, közéleti kérdésekről. Még ma is fülemben cseng az elutasító válasz: én tudományról foglalkozom, a politika egyáltalán nem érdekel. S az elmúlt egy-két év alatt sorra olvashattuk — magam is írtam közülük — interjúkat, amelyben, ha szó szerint kimondva nem is, de határozottan kijelentették, nem lehet elválasztani a kettőt: a magas szintű tudományos munkát és a politikálást. Hiszen tudós — s ha a szintek során végighaladunk, eljutunk az egyszerű, természetben dolgozó szakemberig is — akarva-akaratlanul, de politikál. Mindig így volt, és mindig így lesz. Ahogy nekem magyarázta valaki: Galilei csak csillagászat volt, Alfred Nobel pedig vegyész. S talán Joliot Curie-nek volt a legkönnyebb, aki eleve felismerte, hogy vannak az életben elválaszthatatlan dolgok.

Hosszú a sor, vég nélkül lehet a meditáció, hiszen tudom, ezekre a mondatokra is számtalan ellenérvet lehetne válaszolni. Érvek akadhatnak — az elefántcsonttorony azonban ma is és mindig hamis illúzió.

Nagy Zsuzsa

Ötvenéves az Egyesült Államok Kommunista Pártja

Ötven esztendeje, 1919. szeptember elsején egy chicagói ülésen kezdte az amerikai forradalmárok legjobbjai megalakították az Egyesült Államok Kommunista Pártját. Az egész világon végigsöpört akkor — az oroszországi események hatására — a forradalmi hullám, s így áttért az Egyesült Államokra is. A forradalmi tömegek növekvő elégedetlenségével látták az amerikai munkásmozgalom vezetésében eluralkodott megalkuvást, az úgynevezett „munkásvezérek” paktálási hajlandóságát a hatalom birtokosaival. Így az újonnan megalakult kommunista pártnak azonnal a munkások vezetőjévé kellett válnia. Ez viszont azzal a következménnyel járt, hogy a tőkés erőszakgepezet fő csapásait a még fiatal, alig megalakult kommunista pártra irányította. Ebben a tűzkeresztségben a párt sok lánglélek szónokát, harcos aktivistáját veszítette el hosszabb időre, amikor a rendőrség a hi-

res acélstrájk során majd tízezer sztrájkolót börtönözött be. A kemény küzdelmek és súlyos megpróbáltatások végigkísérték a pártot fél évszázados történetének legnagyobb részén. A párt volt a monopolitöke fő célpontja, amikor a harmincas években, a nagy gazdasági válság idején a kommunisták harcban vetették magukat a munkanélküliek kenyeréhez, munkához való jogának kivívásáért, az erős szakszervezeti mozgalom megteremtéséért. A második világháború idején pedig elharcolásai voltak a szovjet-amerikai együttműködésnek. A második világháborút követő mccarthyizmus sötét évei próbára tették az amerikai kommunisták állóképességét és kitartását. A monopolitöke üldözte a kommunistákat, vezetőiket börtönbe vetette. A kommunisták azonban bátran és hősiessé álltak a boszorkányüldözést. Benjamin Davis, Elizabeth Gurley Flynn, Gus Hall és a párt más

vezetői nem törtek meg. A párt kitartott a súlyos viharban, s végül is a boszorkányüldözés idején elfogadott terrortörvényeket a legfelsőbb bíróság alkotmányellenesnek mondta ki. Az amerikai kommunista párt hosszú évek föld alatti tevékenysége után nyíltan meghirdethette kongresszusát New Yorkban. Nagy győzelme volt ez az amerikai haladó erőknél. Ezután megkezdődhetett a párt sorainak újrendezése, s a párt egységesebbé vált, mint valaha. Sorai gyarapodtak, s a legtöbb új párttag munkás. Jelentős eredmény az is, hogy a pártnak újra van marxista napilapja, a New York-i Daily World. A félévszázados jubileum napján szeretettel köszöntjük az Egyesült Államok Kommunista Pártját, s további sok sikert kívánunk a párt tagjainak, akik nehéz helyzetekben, súlyos harcokban történelmi hőiek maradtak az internacionalizmushoz, a kommunizmus nagy ügyéhez.

A. I.

30 ÉVE kezdődött

Harminc esztendeje éppen, hogy szeptember elsején elszabadult a pokol: Lengyelország hitlerista lerohanásával kezdetét vette a második világháború.

Harminc esztendeje, tehát még nem olyan rég, hogy ne emlékeznénk legtöbben: micsoda szörnyűség volt, mennyi szenvedést hozott a világra. Több ember pusztult el, mint ahány lakosa ma Franciaországnak van: 54 millió élet. Egy nagy országra való népességet törölt el a Föld színéről a második világháború. Arról nincs adat, hogy a túlélők között hány millió hord máig is testi és — nem kevésbé valóságos — lelki sebeket...

Nálunk még él egy nemzedék, amely tanúja és szenvedő anyja volt az emberiség eddigi összes világháborújának: az elsőnek és a másodiknak. Még él a nemzedék, amely századunkban két ízben is aggódo figyelemmel követte a baljós újsághírek szaporodását, míg nem valóban a világra szabadult a katasztrófa. Civilizációnk legnagyobb szegényére mindkét alkalommal Európából és — történelmi tény ez — mindkét alkalommal Németországból. Látszólag sorscsapásszerűen, valóban azonban pontosan meghatározható, a társadalomtudományokból ismert rugók hatására lépett működésbe az emberiség gépezete. Ezeknek a rugóknak militarizmus, imperializmus és fasizmus a neve.

Egy negyedszázad sem telt el azóta, hogy elhallgattak a fegyverek, ám e negyedszázad alakosan átgyúrta a földgolyónk térképét. Glóbusunk új arculatának pedig vitathatatlanul legfontosabb vonása az a roppant horderejű tény, hogy immár világrendszerre lett a szocializmus, amely — a gyarmati és időközben felszabadult népek hatalmas tartalék seregével együtt — sikeresen száll szembe minden világaluralom törő imperialista tervvel. Ma már közhely, annyira ismert a sarkalatos igazság, hogy az erőviszonyok az utóbbi három évtizedben nem az imperializmus, hanem a szocializmus, az antiimperialista küzdelem javára toldtak el. És a mérleg mutatójának a kibillenése lehet a biztosíték, hogy a történelem — a világháborúk története — ne ismétlődhesék meg.

A második világháborúban, mint tudjuk, a legnagyobb teher a Szovjetunióra szakadt. A háború után pedig a Szovjetunió vállalta a szocialista világban a legnagyobb terheket, hogy az amerikai atomszarolás lehetőségét derékba törje, és a legkorszerűbb védelmi fegyverekkel álljon őrt az új társadalmi rend vívmányai felett. Ugyanakkor azonban, minthogy a

A Westerplatte. Itt dördültek el az első lövések a második világháborúban. 1939. szeptember 1-én, reggel 4 óra 17 perckor a hitleristák az általuk birtokba vett Gdansk szabad város területéről tüzet nyitottak a lengyel hidfőállásra. A képen a védők emlékére emelt emlékmű látható

szocializmusnak valóban létezőke a béke, a többi testvérorsszággal együtt évek óta szívesen küzd azért, hogy a tömegpusztító fegyverek korában elkerüljük a világháborúkat, sőt — ha egyelőre csak szerény — lépéseket tegyünk a tegyerek nélküli világ eszményének megvalósulása felé.

A második világháború kitörésének évfordulójához békében, de nem háborúmentes világban érkezett el az emberiség. Ha a nigériai polgárháború véres eseményeit vagy a kínai kalandorok határprovokációt számítjuk, akkor is egy igazi és egy lappangó háborúról beszélhetünk: a vietnami háborúról és az állandó tűzpárbajokban felparázló közel-keleti válságról.

Ebben a veszélyekkel terhes világban az egyetlen nyugalmas pontnak különös módon, éppen Európa tűnik: az a földrész, ahol pedig még mindig van állam, a Német Szövetségi Köztársaság, amely — szemben a német békeállammal, az NDK-val — hivatalos kormánypolitikájában nem hajlandó elismerni a második világháborút követő csaknem negyedszázadnak államhatárokat is testet öltött történelmi tényeit. Addig pedig, amíg ez így van, földrésznünk nyugalmának dolgát — még nem rendezték megnyugtatóan. Ezért is javasolták a Varsói Szerződés tagállamai budapesti felhívásukban, hogy az európai államok — mindenfajta megkülönböztetés nélkül — közös értekezleten tanácskozzanak az európai biztonság ügyéről.

Úgy érezzük, hogy abban az Európában, ahol harminc esztendeje fellángolt századunk második nagy világége, ez a javaslat különösen időszerű...

Serény Péter

...és így végződött. Diszszemle a moszkvai Vörös téren a győzelem ünnepén, 1945-ben. A megvert náci hadseregtől zsákmányolt horogkeresztes zászlók a Kreml falánál

A hivatalan vendég

Még a nyáron történt. Egy szikár emberrel találkoztam Debrecenben, a Nagyerdőn. Körülöttünk zsongott, kószált, ünneplő a tömeg. Az építőket köszöntötték, az építőket ünneplték. Beszédbe elegyedtünk. Kértem, jöjjön, nézzünk jobban szét.

— Nem megyek én, fiam — kaptam a választ. — Hivatalan vendég vagyok én itt.

Elfordította fejét. Nem láthatam arcát. Nem akartam látni az arcát.

Ez a szikár ember Laboncz Mihály Kossuth-díjas költő volt. Híre, neve volt ebben az országban. Cikkeket írt az újságok. Volt olyan időszak, amikor a rádió a hírekben közölte teljesítményeit. Irigylt ember volt. Tiszteletre méltó ember volt. S az is maradt. Idősebb 6 éve, hogy nyugdíjban van. Rokkantsági nyugdíjban. Kikérte, megetté az idő az egészségét. Több mint 35 éven át a harcok és téglát közt élte az életét. Most 61 éves. Megfáradt. Elfáradt. Csontos arcára barázdát írtak a munkás évtizedek. Egy kisére a derék is meghajlott már. De a tekintet a régi. Az nem változott.

Emlékszem rá. Középszkolás voltam. Mint az osztály DISZ-titkárának, nekem kellett megszervezni; olyan munkahelyre menjünk látogatni, ahol híres, nevezetes emberek dolgoznak. Az Április 4. útja építkezése mentünk. Ott volt brigádfőnök Laboncz Mihály. Azt mondták róla: az első sztahanovisták egyike Debrecenben. Mint 15-16 éves diákok rajongtunk a különörsé, a nem mindennapiért. Olyan hőstettekről álmodtunk, amiről mindenki beszél. Olyanról, amit nem felejtünk el.

Most, 15 év múltán, ezen a csendes esti találkozáson azokra az évekre terelem a beszélgetést.

— Letűnt évek — mondja rá. — Nem. Elszaladt évek. Sorsunkhoz tapadva.

De hogy alakult ennek az embernek a sorsa?

— Ne írjon énrólam. Nincs értelme. Egyesek azt találgatják: mondani megint keresi a nyilvánosságot. Ne bolygassuk, ami elmúlt. Ez a hat év sok mindenre ráértesztet. Nekem már egy céloam van: nyugodtan elfogyasztani a hátralévő éveket.

Tűzel szavából a keserűség. Talán sértődöttség? Nem, inkább az, hogy elfelejtették. De nem jó szó ez. Talán úgy helyesebb: a tekintet másra, másokra fordult. Pedig tartalmas, tanulságos az élete.

— Amikor megkapta a segédlevelet, 1927-et írtak. A költőre nagy szükség volt. Legalábbis néhány évig. Aztán munkanélküliség korszaka következett. A nap-számoskodás időszaka. Mignem jött 1945 tavasza.

— Nézte ezt az elszárgult papírt. 1945 októberében írták alá.

Olvasom: „Részvényjeggy 100 pengőért”. A Tiszántúli Építőmunkások Munkaszövetkezetének alapító tagja. Úgy is mondhatnánk, a mai állami építőipari vállalat jogelődje. Az országot újja kellett építeni. Kőművesek, kőművesek. Rangjuk, becsületük volt. És hallatlan nagy szükség munkájukra.

— Mi építettük fel a felszabadulás utáni első bérházat — emlékszik vissza. — Aztán kiemelték igazgatónak. Egy évig voltam a Cementipari Vállalat élén. Szívvel-lélekkel csináltam: az eredményekkel, hibákkal együtt. Azért az én életem igazán csak a kőműveskalapáchoz kötött. Nem is bándoktam, amikor leváltottak.

Az előítéletet is le kellett győznie. Azt, hogy bukkott emberként kezelték. O kétszeres erővel vetette magát a munkába. Nappal a téglafalak mellett. Este népnevelői órák, vasárnap falujárás, tszervezés. Mint 45-ös párttagra számítottak és hallgattak munkatársai. Meg a Kerekes telepiek, ahol ő szervezte meg a pártot. Az esték éjszakába nyúltak. Az ebédekből vacsora lett.

— En nem bánom, hogy fogalmazza át — emeli fel hangját —, de én büszkén emlékszem azokra az időkre. Mert szívvel csináltuk. S meg voltunk győződve, hogy jól csinálunk.

S az évek rohantak. A Laboncz-brigád megismerte az országot. Az ügyvezető Makszimenko gyorsfalazással dolgozott. Egy mester mellett két segédmunkás dolgozott. Egyik a malter készítette, a másik a téglát rakta a kőműves keze alá.

— Az igaz, hogy hajszoltuk a százalékokat. Néha embertelen munka árán is. Volt olyan munkás, hogy 20 köbméter falaztunk be. Tudja, mennyi az? Úgy tízezer téglát. Ennyit berakni a falba.

Gondolja át! Nem igaz, hogy trehány munkát végeztünk. Nézzék meg a Szabadság úti GÖCS-lakásokat! Vetekszemek bármely új házával.

Forrósodnak a szavak. Forrósdónak az emlékek. Egy hősi munkához, korszakhoz fonódó emlékek. Laboncz Mihály munkaspályájának a csúcsa 1955 március volt. Akkor kapta meg a Kossuth-díjat. A Néplap egyik, akkori száma ezt írta róla: „A kitüntetések, jelvények, oklevelek az alkotómunka virágcsokrát alkotják...” Ma talán már frázisnak tűnnek a szavak, de tartalmuk ma is helytálló. Emlékeztető. Tanúkkal bizonyítható. Ezek a tanúk: az Április 4. útja, a Csapó utca, az Új Elet park lakóháza.

— A hajtás kikezdett — mondja. A szívem meg az idegek. Rokkantságba tettem 1963-ban. Az utóbbi 1-2 évben kezdek magamhoz jönni, egy kicsit jobban talpra állni.

Erzem hangján, hogy kerülni szeretné a rákérdezést. Ezért gyorsan más témába vág.

— Figyelem mindennap az újságot. Jólesik olvasni, hogy az építők milyen nagyszerű munkát végeznek. Örülök, mert nekem is jólesett, amikor azt mondta a festő: „Ezek a falak, Mihály bácsi. Régen gurultam ilyen falon.”

Mosolyog, s izlelgeti a szavakat. De aztán komorabb lesz.

— Hányszor látogatták meg azóta?

— Az első években egyszer-kétszer.

— S azóta?

— Tavaly a pártválasztáskor jöttem le, hogy tisztázzuk a munkaszervezés múltját. Az alap-szervezet, ahová tartozom, olykor-olykor meghív a taggyűlésre.

— Az új székház avatására meghívták?

Hallgat. Az elszárgult papírt babrálja, az alapítólevelet.

— Érdeklődés, segély?

— Mit képzél? Nem vagyok én rászorult. 1339 forint nyugdíjat kapok. Jól megvagyunk abból az asszonnyal.

Összesen 23 kitüntetést, oklevelet kapott munkássága alatt.

— Emlékszel, amikor... — szól közbe a feleség.

Leinti Mihály bácsi.

— Nem szabad már arra emlékeznünk.

De. Igen. Szabad. Sőt, kell.

Egy szikár emberrel találkoztam a nyáron. Hivatalan vendég volt az építők napján. Hivatalan is vendég.

Király Ferenc

MOLNÁR KÁROLY

KORZIKÁTÓL SZENT ILONÁIG

1 Egyetlen ködös nap elegendő

„A parancsnoklő tábornok sohase aludjék, mindig dolgozzék.” (Napóleon)

A második itáliai hadjárat nem tartott olyan hosszú ideig, mint az első. A franciák különösebb veszteség nélkül átjutottak a Bernáthágón, és Bonaparte több kisebb sikert ért el az osztrákokkal szemben. Alvezei ellenben kudarcot vallottak, Masséna, bár hetekig tartotta Genova várát, kitérte a fehér zászlót. Katonái nem kaphattak utánpótlást. Olyan éhínség tombolt a városban, hogy az emberek minden kutyát és macskát megettek. Lekszállták a vár földhányásain nőtt füvet, megfőzték és odaadták enni a betegeknél.

Genova ilyen körülmények között nem tarthatta magát. A vár eleste után jelentős osztrák ostromló erők szabadultak fel, ezzel növekedett a Napóleonnal szemben álló ellenség létszáma.

Június tizenharmadikán Marengo közelében heves csata bontakozott ki. Kiderült, hogy nagy az osztrákok fölénye. Ekkor Bonaparte gyorsfutárt küldött egyik kedvenc tábornokához, Desaix-hez, hogy az „isten szerelmére”, azonnal csatlakozzon seregéhez. Az erőviszonyok még most is a bécsi tábornokoknak kedveztek, akik 30 000 emberrel és 100 ágyúval rendelkeztek, Franciaország első konzulja pedig mindössze 20 000 katonára számíthatott. Tüzérsége is gyenge volt, csak 15 ágyút tudott szembállítani az ellenséggel.

Kezdetben az osztrákok értek el sikereket. Kora délután Melas tábornok úgy ítélte meg a helyzetet, hogy évszázados győzelem. A diadal hírével külön futárt indított Bécsbe, ahol örömmámorral fogadták a Marengóból érkező hírt.

Amikor már a magas rangú francia tiszték (kivéve Napóleont) azt hitték, hogy minden elveszett, akkor fordult meg a kocka. Megérkeztek Desaix csapatai, és lecsaptak a győzelmet ünneplő osztrákokra. Minden alaptétlen megváltozott, a franciák a meglepetésszerű, fergeteges támadással felülkerekedtek. Melas tábornok emberei pánikszzerűen menekültek.

Bonaparte a második itáliai hadjáratban is győzött. Az osztrák főparancsnok újabb futárt küldött Bécsbe, most már azzal a hírrel, hogy Marengónál tragikusan végződött a küzdelem. Bécs gyászolt, Párizs ünneplött.

Ez az egyetlen ütközet Itáliát újra visszaszerelte Franciaországnak. A hadisiker megteremtette a kedvező békekötés előfeltételeit, és Napóleon a tárgyalásokon mindent megkapott Ausztriától, amit csak kívánhatott. Bécs a többi között lemondott Belgiumról, átengedte a párizsi kormányt Luxemburgot, Genovát és Lombardiát. Luneville, ahol a békét 1801 februárjában aláírták, Bécs hosszú időn keresztül emlékeztette a Marengónál elszenvedett vereségre.

Anglia politikáját is befolyásolták Bonaparte sikeres itáliai hadműveletei. A harcias Pitt miniszterelnök utóda, Addington békéltető politikát követelt. Hosszas tárgyalások után megkezdődtek a tárgyalások London és Párizs között. 1802 márciusában megállapodtak, és Amiens-ben aláírták a békeszerződést, eszerint a franciák lemondtak Egyiptomról, kivonták csapataikat Rómából, Málta ismét a lovagrend fennhatósága alá került, Anglia pedig vállalta, hogy nem tartja megszállás alatt azokat a katonai szempontból fontos pontokat, amelyeket a háború alatt a Földközi-tenger szigetein vagy partján megszerzett. A megállapodás lényege: az európai kontinensen Franciaország a vezető szerep, a fő vízi útvonalakon azonban Anglia az úr.

A békét az első konzul arra használta fel, hogy néhány belső kérdést megoldjon. Titkárainak éjjelnappal dolgozniuk kell. Hidakat, csatornákat, utakat épített. Megalapította a párizsi műegyetemet, új jogrendszert dolgoztat ki, támogatja a tudományt és a művészetet. Szisztematikusan növeli hatalmát, és megerősíti pozícióját, mint „Franciaország első embere” né-

szavazást rendel el, és ezzel „életfogytiglani” konzullá választják. Így lényegében a köztársaságot abszolút monarchiává változtatta.

Európa hamarosan rádőbent, hogy az Amiens-ben kötött béke inkább csak fegyverszünet volt. 1803-ban, ismét kitért a háború Anglia és Franciaország között. Bonaparte nagyszabású tervet dolgozott ki, úgy képzelte, hogy több ezer naszád néhány óra alatt 160 000 katonát szállít majd a La Manche-csatornára. Az előkészületeket személyesen ellenőrizte, a franciák 1803. és 1805. között sok hajót építettek, bővítették a kikötőket, és partraszállási gyakorlatokat végeztek.

— Ha három napig köd lesz a tengeren — mondta Napóleon —, akkor az enyém lesz London, a parlament és az Angol Bank...

A szigetországban nem várták tétlenül a veszély növekedését. Semmiféle eszköztől sem riadtak vissza az angolok, csakhogy elhárítsák a francia fenyegetést. Titokban támogatták néhány francia emigráns összeesküvését. Cádoult és több társa vállalta, hogy mezenyület követ el az első konzul ellen. Mindent a legrészletesebben kitervezték. Szerintük a gyilkosság végrehajtására Bonaparte egyik reggeli sétalovaglása lett volna a legjobb alkalom. Egy angol hajó Normandiában észrevétlenül partra tette az összeesküvőket. Az első konzul rendőrsége nagyszerűen működött, tudomást szerzett arról, hogy a királypártiak veszélyes akcióra készülnek. Több embert le tartóztattak. A partra szállt emigránsok vállalkozása kudarcra végződött, elfogták őket, és a verpadon fejezték be életüket.

Bonaparte az összeesküvés leplezése után egy újabb, döntő lépést tett nagyratörő terveinek megvalósításáért. Úgy érezte, itt az idő, hogy császár legyen, és éppen úgy a pápa koronázza meg, mint ezer évvel korábban Nagy Károlyt. Világméretű hatalomra vágyott, és ennek látványos kereteit mielőbb meg akarta teremteni. 1804. április tizennyolcadikán a szenátus rendeletet fogadott el, amely szerint az első konzul megkapja az örökös császári címet. A koronázási szertartást a Notre Dame székesegyházban tartotta meg, ahol VII. Pius pápát kellemetlen helyzetbe hozta. Feltehetően azért, hogy éreztesse vele és egész Európával, hogy saját erejével érte el, amire vágyott. Amikor a pápa a kezébe veszi a koronát, akkor Napóleon energikus mozdulattal szinte elragadja tőle, és önmaga helyébe saját fejére.

Párizs nagy fényvel és pompával ünnepelte császárat. Agyuk díszsörtüze, harangzúgás jelezte az új korszak kezdetét. Napóleon mindent meg kívánta, de közben már a várható, minden eddiginél nagyobb méretű háború kilátásait mérlegelte. Nem kételkedett benne, hogy Anglia erős szövetséget hoz létre Franciaország ellen. A fő katonai erőt Ausztria és Oroszország képviselte, a pénztáros szerepét London vállalta.

A császár minden rendelkezésére álló erőt megmozgatott, hogy végre létrehozza az angol partraszállás előfeltételeit. 1805 nyarán már ezt mondta: — Egyetlen ködös nap is elegendő. Ha mi az átkelést 12 óra alatt biztosítani tudjuk, akkor Anglia megszűnt létezni.

Villeneuve tengernagynak parancsot adott, hogy hajót a Földközi-tengerről irányítsa át a La Manche-csatornába, előzőleg azonban egyesüljön a szövetséges spanyol flottával. Közösen szabadítsák ki a Brest kikötőjében horgonyzó és az angol blokádi miatt tétlenül vesztelő francia vitorlásokat, majd induljanak el együtt a szigetország felé. Ezalatt az egész francia szárazföldi hadsereg készültségben állt. Napóleon számításai szerint a katonákat két óra alatt be lehetett hajózni. Minden előkészület megtörtént. Angliát ilyen nagy veszély még sohasem fenyegette.

(Folytatjuk)

Dicsőret a munkaverseny élenjáróinak

A KPVD SZ MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSE

A Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének Hajdú-Bihar megyei Bizottsága augusztus 29-én ülést tartott. Az első napirendi pont az általános fogyasztási és értékesítő szövetkezetek és a takarékszövetkezetek 1969. I. félévi munkaversenyének értékelése volt.

Az értékelés megállapította, hogy az első félévi eredmények alapján a berettyóújfalui, a balmazújvárosi, a hajdúhadházi, a polgári, a téglási, a püspökkladányi, a nagyrábai általános fogyasztási és értékesítő szövetkezetek, valamint a hajdúhadházi, a balmazújvárosi, a bihar-

keresztési és a vámospércsi takarékszövetkezetek érték el kimagasló teljesítményt a szocialista munkaversenyben, s ezért e szövetkezetek kollektívát a MESZÖV igazgatósága és a KPVD SZ megyebizottsága dicsőretben részesíti.

A megyebizottság ülése foglalkozott az 1969/70. évi „Társadalmunk időszéri kérdései” című szakszervezeti tanfolyamok előkészítésével is, megállapította: e tanfolyamok népszerűsége — a munkaverseny-felajánlások által is — örvendetelesen nő, s így például a vendéglátó és az élelmiszer-kiskereskedelmi vállalatnál több tanfolyamot kell indítani, mint 1968/69-ben.

A közönség virágkarneváli szavazata: I. a debreceni kertészeti

Az augusztus 20-i nemzetközi debreceni virágkarneválon nem csupán a hivatalos zsűri szavazott, hanem a közönség is. Ötven ezer szavazólapot bocsátottak ki. A vállalati és iskolai kategóriákban versenyző felvonulókra összesen 21 195 szavazat érkezett be. Egy külön bizottság szombaton értékelte az eredményt. A legtöbbet a Debreceni Kertészeti Vállalat kompozíciójára, az ötödigát húzza bokréta szavazták, pontosan 12 417-en. Így a közönség díját, a 20 000 forintos jutalmat a debreceniek kapták. Az iskolai kategóriában a női zenekar (zeneművészeti szakiskola tanuló) tetszett legjobban. Az ő díjuk tízezer forint.

A képen a közönség díját elnyert kompozíció

Olvasás

A lap idei könyvszerzőjének egy részlete. Annától tudással, a zai rovatba lése mellé vasó érde Olivér szlari sakkját sa.

A versro valamint a tettel jelt György né a figyelme

A Valós nyige Júlita juk a mag tozásáról: rában. E r dor az Or történeté kat.

Vigh Arp filmregény zik, Nagy szuggesztív ról, amely gógusokat irodalomta

A könyv Horpácsi Bottyán Z zey Emőke Sándor vál között Mol tal, Kolozs könyveiről

Dankó Ig igazgatója gyei Zolta méltatja a Zoltai Lajo

A „Hón egy kicsit gant Tadeu — festők után Sz vashatjuk tetlep debr

Prim Z

A Meg

Ballette, gimnasztika) 1-én, 2-án, 3-órán a Péter lettmester és lefon: 13-832.

A zenedóvo éves korig a szeptember 1-élt 8-tól 15-áml a beirat

A Kodály R törtékon de próbát, egy Jelenkezés a ca 1.)

Az ifjúsági tagokat vesz velődésre, sz és diákfiatalo lentkezni lehu sárnap délut

Az Ady Er ber 1-én 18 ó 50 foglalkozó bileumi foto megbeszélés

Olvassa el az ALFÖLD szeptemberi számát!

A lap élén Jókai Annának, az idei könyvhét egyik legsikeresebb szerzőjének készülő regényéből áll egy részlet „Miklós és Ildikó” címmel. A regényrészlet egy fiatal házaspár indulását írja le — Jókai Annától megszokott mesterségbeli tudással, írói hitelességgel. A prózai rovatból Fábrián Gyula elbeszélése mellett méltán tarthat az olvasó érdeklődésére számot Rácz Olivér szlovákiai magyar író Tábori sakkjátéka c. tragikomikus írása.

A versrovatból Weöres Sándor, valamint a közeljövőben már kötettel jelentkező fiatal Szigeti György néhány versére hívnánk fel a figyelmet.

A Valóságunk rovatban M. Vengye Júlia tanulmányát olvashatjuk a magyar falu 1945 utáni változásáról: *Falvak a történelem sodrában*. E rovatban még Béres Sándor az Országos Földművelő Párt történetéhez fűz értékes adalékokat.

Vigh Árpád írása mellett, amely a *filmregény esztétikájával* foglalkozik, Nagy Jánosnak olvashatjuk egy szuggesztív írást a tanári hivatásról, amely kérdés szülőket és pedagógusokat egyaránt érint *„Ki a jó irodalomtanár?”* címmel.

A könyvek között Simon Zoltán, Horpácsi Sándor, Márkus Béla, Bottyán Zoltán, Farkas Tibor, Mezey Emőke, Takács Péter, E. Nagy Sándor válogat, szó esik többek között Moldova György, Végh Antal, Kolozsvári Grandpierre Emil könyveiről.

Dankó Imre, a Déri Múzeum igazgatója ír a Hajdú-Bihar megyei Zoltai-émlékünnepségekről, s méltatja a nagy muzeológus előd Zoltai Lajos emlékeztétét.

A „Hónapról hónapra” rovat egy kicsit Szentendre jegyében fogant. Tadeusz Slivák „Szentendre — festők városa” című költeménye után Sz. Kúrti Katalin írást olvashatjuk a szentendrei művésztelep debreceni kiállításáról. Ezt

követi Ablonczy László kritikája a szentendrei Magyar teátrómról. Ugyanitt Bényei József ír Kiss László faintrajziáról s Veres József a 451° Fahrenheit c. filmről.

Vainó Kaukonennek a Debreceni Nyári Egyetemen elhangzott előadása a finn száunáról zárja a rovatot.

Végül e helyen is közzétesszük az Alföld szerkesztőségének, a megyei KISZ-bizottságnak, a Debrecen Városi KISZ-bizottságnak, a Magyar Írószövetség debreceni csoportjának az Alföldben megjelent pályázati felhívását:

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Hajdú-Bihar megyei KISZ-bizottság, a Debrecen Városi KISZ-bizottság, a Magyar Írószövetség debreceni csoportja, valamint az Alföld szerkesztősége támogatni akarja a megyében élő fiatal alkotókat. Ebből a célból létrehozza az Alföld-stúdiót, amely segíti a tehetséges fiatalok továbbfejlődését. A stúdióba való felvétel pályázati úton történik. Pályázni lehet verssel, prózával és drámával. A pályázatnak sem terjedelmi, sem tematikai megkötése nincs. Beküldési határidő: 1969. október 15., az Alföld szerkesztőség címére (Debrecen, Vörös Hadsereg útja 26. A.). A borítékra írják rá: „Alföld-stúdió pályázat”. A beküldött művek alapján a zsűri dönt a stúdió-tag-ságról, valamint a pályázati díjak odaítéléséről. A pályázaton kérjük feltüntetni a pályázó nevét, életkorát pontos címet, foglalkozását.

Pályázati díjak:

- Vers:
I. 400 forint
II. 300 forint
III. 200 forint

- Próza és dráma:
I. 600 forint
II. 400 forint
III. 200 forint

Az első autók, az első autósok Debrecenben

A lakásunk előtt parkolóhely van. Sokszor elnézem a környékbeli fiúkat, milyen otthonosan cikáznak a gépkocsik között, teljes bizottsággal ismerve fel az autómárkákat, megvitatva előnyüket és hátrányukat, sőt a merészebb megpróbálja be is rúgni a motorke-rékpárokat. Hol vannak már a régi fiúk, akik a százdördülő táján csapatostól szaladtak a daliás papírkereskedő, Gyürky Sándor által mozgatott monstnum, az elől embernél magasabb kerekű, kicsi hátsó kerekkel egyszülőzött velőcipéd után! Ezek a fiúk hajtották aztán a század első évtizedében a Széchenyi utca végi téren, debreceni köznyelven: a slagon — mert fekete salakkal volt borítva — örült iramban a biciklit. Akkor még sportszermű volt, csak később, amidőn közlekedési eszközzé vált, lett kerékpárrá. És ezek a fiúk megérték azt a közlekedési forradalmat is, hogy Debrecen utcáin megjelent az első autó.

Orvos volt az legelső autótulajdonos: 1898 nyarán dr. Szentpály Benjámint hozott Debrecenbe egy egyhengeres francia De Dion Boutot kocsit, zakatolt, pöfögött, az emberek a fejüket csóválták láttára, de ez nem akadályozta meg egy másik orvost, dr. Moskovits Miksát abban, hogy megszerezze a párját. És ha már orvosoknak volt autómobiljuk — mert ezek még azok voltak —, hogy maradhatott volna mögöttük a braganzai herceg, Dom Miguel?

A braganzai a világoskék mentés, fekete lószőrfor-gós 7. közös huszárezredben szolgált, az ezred tulajdonosa: II. Vilmos német császár. (A másik debreceni huszárezrednek, a 2-es honvéd huszároknak a mentése sötétkék volt, forgójuk fehér, a nadrágjuk egyformán buzvárvörös.) A Vilmos-huszárok tisztikara csupa mag-násból állott, s a „történelmi osztálynak” ezek a ki-váltságos tagjai esztelenül szórták a pénzt. Elükön gróf Eszterházy Pál főhadnagy, egy hatalmas vagyon szelének eresztőjével, aki szőnyeget terített a sáros téli utcára, ha a primadonna a színházból az Angol Királynőbe ment át, ezüst tálcán meztelenül szervizroztattott egy akkor híres pesti színésznőt, és hajnalban a Magyar-banda zenéjére francia négyest járattat a díszteremben bérkocsikkal a Nagytemplom előtti téren.

Dom Miguel a legalacsonyabb rendfokozatot viselte ebben a társaságban, Offizierstellvertreter, tiszthelyettes volt. Ez mit sem jelentett, az már azonban igen, hogy a hercegi rangjához vagyon nem járult, magyarán: a braganzai szegény volt. Viszont a keresztapja nem kisebb valaki, mint I. Ferenc József császár és király, az uszorások tehát korlátlanul hiteleztek neki. Így szerzett a herceg egymás után két kocsit is, ugyancsak De Dion Boutot, nem különös értékűt. De az első komoly autó mégis az ő révén került Debrecenbe: 1910-ben Ferenc József egy négyhengeres lánocs Lorrain—Dietrich kocsit ajándékozott a keresztfiának. Titok maradt, hogy tudta azt elérni a braganzai, hiszen a megcsontodott konzervatív Ferenc József telefonkagylót nem vett a kezébe, és ki nem állhatta az autót, soha nem is ült bele.

A szép, drága kocsit néger sofőr hozta Párizsból Szigeti József szerelővel, aki aztán az első debreceni garázst nyitotta a Piac utca 58. szám alatt. A néger sofőr nemcsak mi, akkori gyerekek néztük nagy érdeklődéssel, hanem a felnőttek is. Nevezetes azonban nem a szokatlan külseje, hanem amiatt lett, hogy ő okozta Debrecenben az első karambolt: a Nagytemplomnál nekiszaladt a kisvonat útközjének. Ez mindenesetre bravuros dolog volt, hiszen a Lorrain—Dietrich maximális sebessége nem haladta meg a 25 kilométert, a

köznyelven kávédarálónak becézett gőzmozdonyocskával pedig lépést lehetett tartani. Dom Miguel elcsapta a sofőrt, de nem volt nagyobb szerencséje azzal sem, akit megint Párizsból hozatott helyettesre. Akkor került hozzá Philipp Rudolf, aki így az első debreceni hivatásos gépkocsivezető lett, s meg is maradt a braganzainál mindaddig, amíg a felséges keresztapa meg nem elégette a halmozott adósságok rendezését, és Dom Miguelt kivágta valahová a galíciai határszélre, egy dragonyos-ezredhez.

Az autó azonban nehezen terjedt; drága volt, az üzemeltetése magas, az alkalmatlan utak miatt a javítás gyakori. Az első világháború alatt az autóbemutató szünetelt, csak 1918-ban került néhány kocsi Debrecenbe.

A háború utáni általános elszegényedés meglátszott Debrecen gépkocsialományán is. Az 1920-as évek elején, az inflációs időkben mindössze 13 autó futott a városban. Az autók ára felszokott, a behozatalt a kormány kontingentálta, s a bizonytalan viszonyok között az embereknek kedvük sem igen volt autót vásárolni. Csak a gazdasági helyzet viszonylagos javulásával, 1925 végén kezdett aztán az autó nagyobbná tért hódítani; ebben az időben már 120 körül volt a debreceni autótulajdonosok száma, és felszáz motorke-rékpár száguldozott az utcákon.

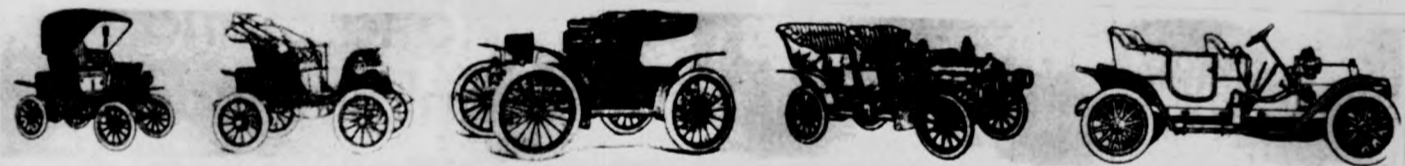
Először a kis, olcsó kocsikat keresték, lassanként azonban rájöttek arra, hogy a debreceni és környéki utak akkori állapotát figyelembe véve itt legjobban a középkocsik válnak be. Így a növekvő debreceni gépkocsialomány zöme az első években Buick, Hudson, Essex, Chevrolet, Ford és Fiat kocsikból állott, sőt akad néhány magyar gyártmányú Magomobil és Rába autó is. Amikor a túzóltóságot és a mentőket gésé-sítették, ugyancsak Rába kocsikkal szerelték föl. Persze megjelentek már a luxusautók, az orvosprofesszorok, földbirtokosok, nagykereskedők Alfa Romeo, Mercedes, Lincoln kocsijai, sőt az első autóversenyzők is: Steinfeld István földbirtokos Steyer, dr. Halmágyi Béla orvos és Hartstein István földbirtokos Fiat supersport versenykocsijai voltak a legismertebbek.

Az autóforgalom növekedése ellenére komolyabb baleset nemigen akadt. Erdemes megemlíteni egy esetet, ami a 20-as évek közepén történt. Szabó József gépkocsivezető a sorompón akart áthajtani, s már a pályatesten volt, amikor előbukkant a robogó személyvonat. A sofőr nagy lélekjelenléttel arra fordította a kocsit, amerre a vonat haladt és teljes sebességgel futott előtte. A mozdony így is elkapta az autót, amíg meg tudott állni, de az utasoknak semmi bajuk sem történt. Szomorú sors jutott később az egyik legelső debreceni autóversenyzőnek, Vecsey Zoltán gazdasági felügyelőnek, aki jellegzetes élénktergus sportkocsijával országúti szerencsétlenség áldozata lett: fának futott és szörnyethalt.

A 30-as években már az sem tűnt fel, hogy nők ültek a volán mellé: Rauchbauer Sári és Ghyczy Judit, leg-feljebb az keltett némi érdeklődést, amikor a mozgósításkor a hadtest gépvontatású sütőoszlopának tíz ke-mencéjével végigvonultam Debrecen utcáin. (Ez is csak azért, mert vegyi harcosoknak néztek bennünket.)

Félszázad alatt az autó mindennapi életünk tartozékává vált, éppen ezért megérdemlik az úttörők, hogy megemlékezzünk róluk; hiszen 6k annak idején vállalták azt a bámulatot, ami ma annak járna ki, aki cifra szürben hajtana végig négyesfogaton a Vörös Hadsereg útján.

Béber László

Filmkritika helyett a moziműsor apropóján

Az utóbbi hetekben jó néhány amerikai filmet mutattak be a magyar mozikban. Erre a hétre az ESTÉLY HABFÜRDŐVEL című vígjáték jutott, melyben régi ismerősünkkel, Peter Sellersrel találkozunk. Azért kezdjük a filmről szóló beszámolót éppen Sellers nevének említésével, mert a csupa hagyományos ötletet felvonultató komédiában ő képviseli az eredeti humort. Csetlés-botlásain, kétbalkezességén, együgyűségén jól szórakozunk, pedig Blake Edwards, az író-rendező következetesen meg-elégzik a régi filmekből már is-mert gegekkel (biztos gyakran járt moziba). A MEZÍTÁLAB A PARKBAN című Gene Saks-vígjá-tékot névze azon nevetünk, meny-nyire elfárad minden ember, ha történetesen megmászik őt emeletet. Itt a mulatság forrása főként egy káprázatos fürdőmedence (a címben is szereplő estély filmgá-násoknál zajlik); ebbe a medencé-be sokan, sokszor és sokféleképpen belesznek. Van továbbá egy vacso-ra ahol különféle vicces dolgok történnek. Például csirke repül az egyik hölgy hajába. Megszámlál-hatatlanul sok pohár ital csúszik le az egyik pincér torkán. Elefánt-bébit fürdetnek habtengerben. Aki sok régi burlesztet látott, kapás-ból folytathatja...

De ne finnyáskodjunk! Sellers — ismételjük — mindig a helyén van; itt-ott talán még a paródia szándékát is felfedezhetjük; az indító képsor — a „film a filmben” — szellemes. Ahogy mondani szokás: egyszer meg lehet nézni a vígjátékot.

Ezzel voltaképpen pontot is te-hetnénk „mini-kritikánk” végére, ám a nyári amerikai filmek (A CROSSBOW AKCIÓ, A HALÁL ÖTVEN OÁJA, A HÍVD A FÉR-

JEM TALÁLKÁRA), vagyis az ese-ménytelenség s egy eseménynek számító hír ürügyen néhány meg-jegyzést szeretnék tenni a mű-sorpolitikai dosszié margójára.

A hír: a Filmátvételi Bizottság felülvizsgálja korábbi döntéseit, s tíz-tizenöt évre visszamenően — revidálni igyekszik téves vagy el-hamarkodott határozatait. Ez a gy-a-korlatban azt jelenti, hogy számít-hatunk egy-két korábban elutasít-tott mű, köztük világssikeres pre-mierjére is. Más szóval: színesebb, változatosabb lesz a kínálat, egy-két fehér folt pedig újra eltűnik.

S ha már az amerikai filmeknél tartunk, a „kibicnek semmi se drá-ga” alapon néhány javaslatot ki-vánunk eljuttatni a Filmátvételi Bi-zottság piackutató csoportjához. Kezdjük tehát a felsorolást. Ha rajtam állna, bemutatnám a ma-gyar mozikban az ELETÜNK LEG-SZEBB ÉVEI című Wyler-dramát. Igaz, 1946-ból való, tehát archiv-jellegű, ám mondanivalója ma is friss és aktuális) nem lehet vélet-len, hogy a szovjet filmszínházak éppen ezekben a napokban tűzik műsorukra). Szívesen látnám az ALKONY SUGÁRUTAT is (Wil-der rendezése): Hollywood igazi arcát kevés tragédia ábrázolta ha-tásosabban. Kazan BUMERÁNG-ja az amerikai villámotokat leplezi le, A VÁGY VILLAMOS — ren-dezői és színészi bravúr. AZ ELMER GANTRY — Burt Lancasterrel a főszerepben — a politika és a val-lás hazug papjairól szól. Frank Perry DAVID ÉS LISA című köl-tői hangvételű munkája döbbenetes erővel rajzolja meg a gyermek-világ pszichológiáját. (Az amerikai „új hullám” egyik csúcsteljesít-ménye ez a film mely 1962-ből való.) Wyler LEPKEGYŰJTŐ-je figye-lemre méltó lélekelemzés. Jó len-

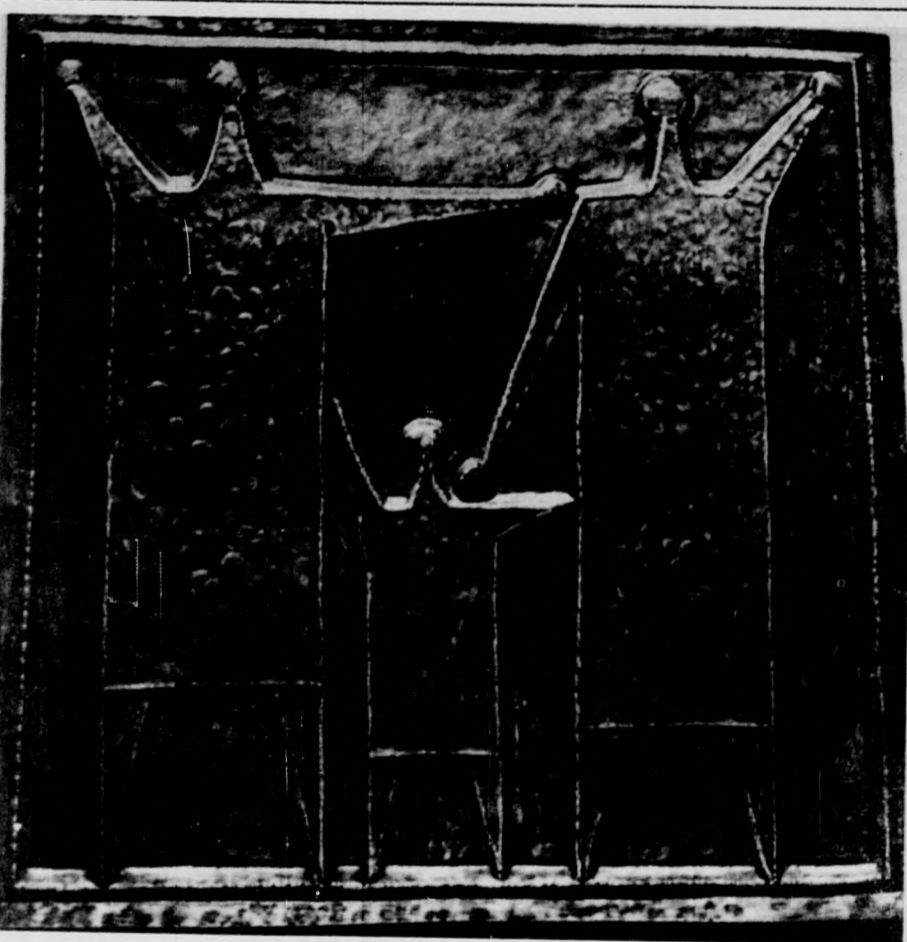
ne látni Arthur Penn BONNIE ÉS CLYDE-ját; érdekesnek és tanul-ságosnak mondják. Bizonyára szí-nesenítene a műsort a MARRY POPPINS (ha már a dalokat ismer-jük), nem is beszélve a WEST SIDE STORY-ról. (Vajon nem csökkent az ára az 1961-es bemuta-tó óta?)

En megkegyelmeznék a western-nek is. A műfaj a népmesével rok-on, a legjobb western filmek lát-ványosságá és lendülete hamisítan-lan moziélményt kínál. S ha e filmfajta szabad sorompót kap-na, természetesen azon terméket kellene játszanunk, melyek törté-neti rangúak. A DELIDŐ-t, az EZ VOLT A VADNYUGAT-ot vagy a KI ÖLTE MEG LIBERTY VÁLAN-CE-ot? című drámát. Esetleg a RIO BRAVO-t (melyet több népi dem-okráciában is bemutatnak). Hitchcock nemrégiben szerepelt a televízióban — egy régi és eléggé középszerű történetet vették elő —: újabb munkái között akad feltéte-lezhetően színvonalasabb is. Hawks nevére fűződik a kalandos HA-TARI: jó „sajtója” volt annak ide-jén.

A felsorolt filmek jobbakk, mint a nyári műsorban szereplő produk-ciók. Talán nem is drágábbak. Erdemes lenne gondolkodni bemuta-tásukon.

Persze, azt is mondjuk el befeje-zésül: jól tudjuk, hogy tippeket ad-ni könnyű — szelektálni és vásá-rolni sokkal nehezebb. Listánkon bizonyára olyan filmek is szerepel-nek, melyek eszmélet, művészi vagy anyagi okokból mégis átvethetle-nek. Reméljük azonban, néhány öt-lettel így is segítjük az újabbá dicseretes aktivitással és felelősség-gel tevékenykedő Filmátvételi Bi-zottság munkáját.

(v. j.)

Prim Zoltán: Család (fémdomborítás)

A Megyei Művelődési Központ hírei

Ballette, művészi tornára (modern gimnasztika) beiratkozás szeptember 1-én, 2-án, 3-án, 4-én délután 3-tól 7 óráig a Péterfia u. 30. szám alatt. Ballettmester és edző Faesó Alexandra. Telefon: 13-832.

A zeneóvodába beiratkozás 4-től 6 éves korig a Péterfia u. 30. szám alatt szeptember 1-én, 2-án, 3-án, 4-én délelőtt 8-tól 12 óráig. Tandíj 100 forint, ami a beiratkozáskor fizetendő.

A Kodály Kórus szeptember 4-én, csütörtökön délután 17 órakor megkezdí próbát, egyben tagfelvételt is hirdet. Jelentkezés a próba ideje alatt. (Vár utca 1.)

Az Ifjúsági klub (Kossuth u. 1.) új tagokat vesz fel. Jelentkezhetnek művelődésre, szórakozásra vágyó munkás- és diákfiatalok, szakmunkások. Jelentkezni lehet szerdán, pénteken és vasárnap délután 5 óráig.

Az Ady Endre fotoklubban szeptem-ber 1-én 18 órakor lesz az őszl évad első foglalkozása. Téma: a debreceni ju-bileumi fotókiállításra kerülő képek megbeszélése.

Debreceni kertészeti napok: kertészeti kiállítás és növényvédelmi szaktanács-adás a Kossuth u. 1. szám alatt augusz-tus 31-től szeptember 4-ig. A kiállítás augusztus 31-én, vasárnap délelőtt 10 órakor nyílik, nyitva tartás naponta 9-től 12-ig és 16-tól 19 óráig. Bemutató szakköri foglalkozás szeptember 1-én 16 órakor az István út 55-57. szám alatti házikertben. Kertészeti szakkörök ve-títése szeptember 24-én 17 órakor a Kos-suth u. 1. szám alatt.

A „Röpülj, páva” népdalverseny deb-receni és megyei döntőtől augusztus 31-én folytatják a Kossuth u. 1. szám alatt délelőtt 9 óratól délután 17 óráig.

A Maróthi Kórus tagfelvételt hirdet. Meghallgatás kedden és pénteken de-lután 17 óratól a Tanítóképző Intézetben.

Kellő számú jelentkezés esetén újból indul szabás-varrás tanfolyam kezdők és haladók részére. A foglalkozásokat délelőtt 8-tól 12-ig vagy délután 17-től 21-ig tartják. Az ötven óras tanfolyam rész-vételi díja 180 forint. Jelentkezés szemé-lyesen vagy írásban az MMK Irodájá-ban (Vörös Hadsereg útja 26. A. em.).

Értékes győzelem Budapesten és Debrecenben

Két debreceni NB II-es együttes szombat délután játszott soron következő bajnoki mérkőzést. Mindkét csapat, a DVSC és az MGM Vasas is győzött, igen értékes két-két pontot szerzett a két együttes: a DVSC idegenből hozta haza mindkét pontot, az MGM Vasasnak sikerült az ősz első pontszerzése, legyőzte a fővárosi ellenfelet.

DVSC—Kőbányai Tűzálló 1:0 (1:0)

(Telefonjelentés)
A DVSC szombat délután Kőbányán mérkőzött. Szilvák bíráskodtak mellett a Kőbányai Tűzálló együttesével. A debreceni Szabó II. — Szabó I., Vachter, Lipók, Vaczlavik, Nagykaposi, Rozgonyi, Rácz, Vasvári, Andoró, Dócze (Mezel — 55. p.) összeállításban játszottak.
A mérkőzés után a hazaiak vezettek több támadást, egy alkalommal Szabó II. bravurosan mentett. A DVSC néhány perc után „aklimatizálódott”, és a 10. percben megszerezte a vezetést: Vasvári labdájával Dócze néhány lépést tett, majd a kizöldülő kapus meztől 12 méterről hálóból lött. 10. Ezután tetszertősen játszott a debreceni csapat — a mezőnyben. A 18. percben Rozgonyi négy méterről hibázott. Később a hazaiak több támadást vezettek, de a DVSC védelme jól romboldt. A féldél utolsó tíz percében a debreceniek játszottak mezejénylőben.
Fordulás után változott volt a játékosok állapota.

ték, mindkét oldalon maradtak ki helyzetek. A 60. percben Rácz lövése szögletre toltta Varga, öt perc múlva Szabó II-nek kitűréssel kellett szögletre mentenie, közben meg is sérült, de újra beállt a kapuba. A túlóradon Vasvári lövéséből lett szöglet. A 80. percben Mezel lövése a kapuba mellett hagyta el a játéktérrel, később újból Mezel jeleskedett — a kifutó kapus szögletre mentett előle. A befejezés előtt Rozgonyi a kijövő kapuson át emelte a labdát, a befutó védő a gólvonárolt mentett.
Közepes volt a színvonal ezen a mérkőzésen, viszont jó küzdelem folyt a pályán. A DVSC helyzeti alapján jóval nagyobb arányban is nyerhetett volna. A debreceni védelem — Szabó II-vel és Vachterrel az élen — jól állt a lábán, Vaszkaposi kitűnően játszott, Vaczlavik többször könnyelműsködött. Elől Andoró tűnt ki. A Tűzállóból Varga és Filiz játszott átlagon felül. Szilváknak több téves ítélete volt.

MGM Vasas—Budafok 1:0 (0:0)

Az MGM Vasas és a Budafok nyugodtan készülődött, viszont a játékvezető ötöztöven volt ok az izgalomra, a szolnoki Asztalos partelző nem érkezett meg időre, csak percekkel a kezdés előtt. Az MGM Vasas Szabó II. — Sidó, Kőrödi, Patali III., Pál, Patali I. (Kádár — 36. p.), Gyömbér, Kovács II., Krasznai, Szabó I., Kovács I. összeállításban játszott.
Az első percekben a vendégcsapat veszélyeztetett. A 6. percben a budafoki csapat gólt ért el — Lakatos parabolán lött. A 13. percben Kovács II. 22 méterről úgy etalálta a szabadrúgást, hogy a labda a két lévő találkozókat pattant vissza a mezőnybe. Két perc múlva Kovács II. lövése centiméterekkel került el a bal felső sarkot. A 20. percben Szabó I. beadását Gyömbér az ótósról mellé fejelte. Nagy helyzet volt! A 32. percben Patali III. 22 méterről küldött szabadrúgást a léc alól tolt szögletre Szabó II. Ezután mezőnyjáték folyt a pályán, az első féldél hátralevő részében már nem volt helyzet egyik kapunál sem.
Fordulás után eléggé unalmas, „alldó” játék folyt. Az 57. percben Patali szabadrúgása után Illia a kapu előtt rosszul találta el a labdát, tíz perc múlva Sebestyén 12 méterről kapu fölé lött. Az utolsó tíz perc volt a mérkőzés legérdekesebb része. A budafoki csapatból Sárközy, majd Illia kétszer is jó helyzetbe került, azonban Szabó II. kitűnően védett. A 85. percben csak két debreceni csapat támadott — Kovács II. jobb oldalán elment, középre adott, Gyömbér közelről

a kapufát találta el, a visszatérő labdánál Kárpáti és Gyömbér is elcsúszott, Gyömbér keit fel hamarabb és balra a kapu jobb oldalába lötte a labdát. 1:0. Igen nagy volt az öröm a kapufát találta el, a visszatérő labdánál Kárpáti és Gyömbér is elcsúszott, Gyömbér keit fel hamarabb és balra a kapu jobb oldalába lötte a labdát. 1:0. Igen nagy volt az öröm a

D. Kinizsi—Nagykálló 1:1 (0:0)

A labdarúgó NB III. e heti fordulójaiban egy mérkőzés szombat délután Debrecenben játszottak le, a D. Kinizsi a Nagykovács MEDOSZ együttesét fogadta. A Kinizsi Dézsan — Tóth A., Oláh, Simkó, Szabó (Kubosi), Tóth J., Seres (S. Papp), Rábai, Veres, Mózsa, Nábrádi összeállításban játszott.
Az eléggé alacsony színvonalú mérkőzésen mindkét csapat részéről sok volt a csapkodás. A Kinizsi többet támadott, mint ellenfele, azonban csatá-

rai nem bírtak a jól záró védelemmel. Az 57. percben Veres fejesgólja a Kinizsiért jelentett vezetést, azonban a 75. percben Fehér szabadrúgásában a debreceni sorfalról vágódott a kapuba. Így igazságos, 1:1 arányú eldöntetlen eredmény született.
A mérkőzésen Oláh, Simkó, Mózsa, illetve Dorcsák (a mezőny legjobbjai), Antal és Szabó tűnt ki.

Ma a stadionban: Bocskai—Cegléd

A labdarúgó NB II. mérkőzése közül egyet ma délután 4 órai kezdettel Debrecenben, a nagyerdei stadionban bonyolítanak le. Ezen alkalommal a D. Honvéd Bocskai a Ceglédi VSE csapatával küzd a bajnoki pontokért. A tavaszi idejében Cegléden a D. Honvéd Bocskai 3:2 arányban győzött. Nezzük, most hogyan áll a két csapat:
D. Bocskai 17 6 6 33:30 18
8. Cegléd 17 6 4 7 31:26 16

Teht papírforma a honvédegyüttes mellett szól, s a debreceniek ezúttal is meg szeretnék szerezni mindkét bajnoki pontot. Nagy Mihály edző a következő csapatot jelölte: Magyar — Koller, Sóvágó, Szarvas, Zágonyi, Siklósi, Szabó, Fűsi, Takács, Koritár, Tóth — tartalék: Paulusz és Budai. A stadionban előmérkőzés is lesz, egyenlő 3 órai kezdettel játszóak le a D. Honvéd Bocskai II.—D. Kinizsi II. városi bajnoki mérkőzést.

Ökölvívásban döntők

A pénteken kezdődött Vécsei—Darai ökölvívó emlékvérseny küzdelmei a döntőkhöz érkeztek. A versenyen 98 verselő, ifjúsági és felnőtt ökölöző létezik sorozatba, a ma délelőtti 10 órakor

kezdődő döntőkön a legjobbaknak bizonyult párok mérkőznek az elsőfőgért. Az ökölvívó verseny döntőjére a DVSC sportcsarnokában kerül sor.

VASÁRNAPI sportműsor

Kézilabda
MGM-pálya, 10 óra: MGM Vasas—Diosgyőri VTK (fő NB I. B. Kiss, Pély-Tóth). — Epítők-pálya, 10 óra: D. Epítők—MAFC (fő NB II. Balogh). — DVSC-pálya, 9 óra: DVSC—Diosgyőri VTK (női NB II. Hortobágyi, Dávid, Kormármási). — Köztűri pálya, 10 óra: D. Köztűri Epítők—Egri Dohánygyár (női NB II. Győri, Farkas, Andoró). — II óra: D. Pósfás—DVSC (fő NB II. Andoró, Bánkúti), — 12.15 óra: D. Mánygyár—Hajdú Vasas (fő NB II. Farkas, Hortobágyi). — Előre pálya, 8.30 óra: D. Előre Volán—D. Spartacus (fő NB II. Bánykó, Finta). — Spartacus pálya, 9 óra: D. Spartacus—Hajdúszoboszló (női megyei, Szecskóy, Kapus).
Vidéken: Balmazújvárosi TSE—D. Beid (9. nő megyei, Veréb, Németi). Balmazújvárosi TSE—D. Vörös Meteor Vendéglő (10. férfi megyei, Németi, Veréb). Vámospercs—Konyár (9. férfi megyei, Simon, Mezel). Nagylétei Vörös Meteor—D. MEDICOR (10. nő megyei, Farkóczy, Budai). Hajdúszoboszló—D. Köszvény (9. nő megyei, Balogh, Sárányi). Hajdúnánás—D. Köztűri Epítők II. (9. nő megyei, Rosenfeld, Ifj. Dürög).

(Hurka, Herczeg). — Elektromos pálya, 9 óra: D. Elektromos—Hajdúszoboszló Bocskai (Tóth B., Jurka). — Kinizsi pálya, 9 óra: D. Kinizsi—Hajdúnánási Széplőző (Dudás, Doboz). NB-s ifjúsági bajnoki mérkőzések.
Vidéken: NB III.: Hajdúszoboszló Bocskai—Nyírbátori Dózsa (P. Vágó, Báthori, Hegedűs). — Megyei bajnokság: Hortobágyi MEDOSZ—Püspökáldányi VSK (16. szabócski Jv., Ladányi, Pálfi). Nádudvari TSE—Derecskei Petőfi (16. szolnoki Jv., Baradjei, Horváth K.). Berettyóújfalui MEDOSZ—Bárándi TSE (16. Toppes, Drottár, Takács). Bódónháti MEDOSZ—D. Epítők (16. dr. Csaba, Birken, Görög). Komádi TSE—D. Előre Volán (15. Fuchs, Lámer, Bagl). Kabai MEDOSZ—Balmazújvárosi TSE (16. Tópa, Németi, Nagy J.). Nagylétei Vörös Meteor—Hajdúszoboszló Földgázbanzás (16. Fagyvas, Darabos, Kardos). Polgár—Sárrétudvari TSE (16. Dull, Ugrai, Fütőczki). — Járási bajnokságok. Püspökáldányi járás: Földesi Rákóczi TSE—Nádudvari TSE II. (16. Püspökáldányi Spartacus—Biharnagybajomi TSE (16). Hosszúhát MEDOSZ—Szerépi TSE (16). — Polgári járás: Egyek—Folyás (16. Bolgárfalvi, Szokol). Tiszacseleg—Telekháza (16. Mézes B., Mézes A.). Gorbéháza—Újtikos (16. Havellant, Tócs). — Berettyóújfalui járás: Nagyrévíz—Szentpéterszeg, Darvas—Sáp, Csök-mő—Hencida, Váncsod—Zsika, Bihar-torda—Bihardancsháza. — Debreceni járás: Nyírmártónfalva—Nyíradony (16.30. Csabai, Kovács), Nyírábrány—Nyírácsád (16.30. Garzó, Malmos), Hajdúszámonsi—Darnjanich—Ebes (16.30. Sándor Gy., Varga), Hajdúhadház—Józsa (16.30. Magyar, Tasi), Nagyhegyes—Álmosd (16.30. Horváth, Killer), Hajdúszámonsi—Hajdúdorog (16.30. Rózsa, Donka).

Labdárugás

Nagyerdei stadion, 16 óra: D. Honvéd Bocskai—Ceglédi VSE (Bacsó). NB II-es bajnoki találkozó. — DEAC-pálya, 16 óra: DEAC—Szolnoki Kilián (Vári, Elekcs, Tóth B.). — DASE-pálya, 16 óra: DASE—Hajdúszoboszló Bocskai (borsodi Jv., Fülöp, Sándor L.). NB III-as bajnoki mérkőzések. — Stadion, 14.15 óra: D. Honvéd Bocskai II.—D. Kinizsi II. (Simkócs, Borbély, B. Kiss). — MGM-pálya, 9 óra: MGM Vasas II.—D. MEDICOR (B. Kiss, Herczeg, Géder). — DVSC-pálya (salakos), 9 óra: AGROKER—Hajdú Vasas II. (Borbély, Papp). — Előre pálya, 9.30 óra: D. Mezőgyégyár—Balmazújvárosi TSE II. (Széll, Nagy L.). Városi bajnoki mérkőzések. — Kinizsi pálya, 14.45 óra: D. Kinizsi—DVSC (Papp). — Elektromos pálya, 8 óra: D. Elektromos—MGM Vasas (Herczeg). Úttörő bajnoki mérkőzések. — DVSC-pálya, 9 óra: DVSC—Hajdúszoboszló Bocskai (Sándor L., Báthori). — MGM-pálya, 15.30 óra: MGM Vasas—Hajdú Vasas

Lászpirt
Bősörményi út mentelep, 8.30 és 14 óra: A területi lovasbajnokság harmadik fordulójának befejező küzdelmei. Vadászugrálás, egyéni és csapatverseny, díjugratás, kitarításos magasugratás.
Ökölvívás
DVSC sportcsarnok, 10 óra: A Vécsei—Darai emlékvérseny döntője.
Teke
Berettyóújfalui pálya, 8 óra: Berettyóújfalui—Hajdúnánás (Hajdú). Összevont megyei csapatbajnoki mérkőzés.

MA A STADIONBAN: BOCSKAI—CEGLÉD

A labdarúgó NB II. mérkőzése közül egyet ma délután 4 órai kezdettel Debrecenben, a nagyerdei stadionban bonyolítanak le. Ezen alkalommal a D. Honvéd Bocskai a Ceglédi VSE csapatával küzd a bajnoki pontokért. A tavaszi idejében Cegléden a D. Honvéd Bocskai 3:2 arányban győzött. Nezzük, most hogyan áll a két csapat:
D. Bocskai 17 6 6 33:30 18
8. Cegléd 17 6 4 7 31:26 16

Teht papírforma a honvédegyüttes mellett szól, s a debreceniek ezúttal is meg szeretnék szerezni mindkét bajnoki pontot. Nagy Mihály edző a következő csapatot jelölte: Magyar — Koller, Sóvágó, Szarvas, Zágonyi, Siklósi, Szabó, Fűsi, Takács, Koritár, Tóth — tartalék: Paulusz és Budai. A stadionban előmérkőzés is lesz, egyenlő 3 órai kezdettel játszóak le a D. Honvéd Bocskai II.—D. Kinizsi II. városi bajnoki mérkőzést.

HAJDÚ-BIHARI NAPLO

A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Bizottságának lapja — Főszerkesztő: Debrecen, Tóthfalusi tér 10. — Telefon: 12-140 — Kiadja a Hajdú-Bihar megyei Lapkiadó Vállalat Debrecen, Tóthfalusi tér 10. — Telefon: 13-001 — Felélés kiadó: Balogh Endréné — Terjesztő a Magyar Posta — Előfizetési díj egy hóra 20 forint — Előfizethető a helyi postafiókokban és kézbesítőknel — Index: 25 027 — Alföldi Nyomda, Debrecen — Felélés vezető: Benkó István

HÍREK

Meghalt dr. Vajda Imre

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Tudományos Akadémia és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem mély megrendüléssel közli, hogy 69 éves korában váratlanul elhunyt dr. Vajda Imre, a magyar és a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom régi, kiemelkedő harcosa, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, nyugalmazott tanszékvezető tanár, a Magyar Közgazdasági Tanács elnöke. Temetéséről később történelmi intézkedés. (MTI)

munkásmozgalom régi, kiemelkedő harcosa, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, nyugalmazott tanszékvezető tanár, a Magyar Közgazdasági Tanács elnöke. Temetéséről később történelmi intézkedés. (MTI)

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS vasárnap estig: Változó mennyiségű felhőzet, legfeljebb néhány helyen futó záporral. Mérsékelt szél. Több órás napfényt, de az éjszakaihoz képest még mindig hűvös idő. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet 20-24 fok között.

ÁRAMSZUNET lesz Debrecenben szeptember 1-én, 2-án, 3-án, 4-én naponta 7.30-tól 15.30 óráig Darabos utcán a Thaly Kálmán utcától a Gónzai utcáig, Gónzai utcán, Húvelyes utcán a Fűvészkeret utca felől végén; szeptember 2-án 7.30-tól 16 óráig Vécsey utcán a Puzdra utcáig, Kopja, Esze Tamás, Berta, Gizella, Budai Ezsásdás utcán a Horváth utcától a Rigó utcáig, Rigó, Gáibab, Fokos, Csákyány, Sebes, Sebes, Széchenyi Pál utcán; szeptember 1-én 8-tól 14 óráig Kiss Aron utcán.

ÜLÉST TARTOTT A DEBRECENI VÁROSI NÓTANÁCS. A pénteki ülésen Fazekas Sándorné, a megyei notánács titkára tartott előadást a hajdú-bihari nők helyzetéről, a körükben végzett politikai munkáról. Pázmándi Lászlóné városi titkár a II. félévi munkatervét terjesztette elő, amelyet a notánács jóváhagyott, majd a városi notánács tagjai sorába kooptálták Gál Lajosnét.

A TITÁSZ VÁLLALAT debreceni üzletgazdagsága közli a lakossággal, hogy a polgári Petőfi Tsz területén megépített 20 kW-os nagy feszültségű vezetéket és transzformátort mástól 1969. szeptember 2-án feszültség alá helyezi. A vezetékek érintése életveszélyes!

Egy hét múlva Békekölcson-sorsolás

Az Országos Takarékpénztár egy hét múlva Budapesten rendezi az I. az V. és a VI. Békekölcson 1969. második félévi húzását.
Szeptember 8-án az I. Békekölcson sorsolóját: 95 100 kötvényre 25,8 millió forintot. Szeptember 9-én először az V. Békekölcson húzására kerül sor. Ebből a kölcsonból 388 850 kötvényre 52,9 millió forint jut a nyerteseknek. Utána a VI. Békekölcsonból 584 800 kötvényre 79,3 millió forintot sorsolnak ki.
A kénnapos húzásokon a három békekölcsonból összesen több mint egymillió kötvényre 158 millió forintot sorsolnak ki nyertesnek és törlesztés formájában. (MTI)

VIG du. ma hétfőn 7/4, 6, 7/3. MÁV JÁRMŰJAVÍTÓ MA 5 és 7, HORVÁTH ÁRPÁD (Csapókert) ma 5 és 7, METEOR hétfőn 7/4 és 7/3 Estélyi habfűdél, amerikai filmvígjáték. VIG de. hétfőn 7/12, 7/2 Stan és Pan, a nagy nevetők, amerikai filmvígjáték. APOLLO du. ma és hétfőn 7/4, 6, 7/3, APOLLO de. hétfőn 7/10, 7/12, 7/2 Rejtély a stadionban, lengyel film. METEOR ma 3, 7/6 és 7/8, KLINIKÁ ma 5 és 7 Szerem egy szezonra, román film. Csak 18 éven felülieknek! MŰVÉSZ ma 7/3, 5 és 7/8 A szisztéma, angol film. Csak 18 éven felülieknek! METEOR KERT ma 8 A legszebb hónap, francia film. Hétfőn 7 órakor Egy férfi és egy nő, francia film. STADION KERT ma 7/8 Kalandorok, francia film.

LOTTO

A 35. játékhetten ötállalatos szelvény nem akadt. Az egyes osztályokra jutó nyereményeszegek a nyereményilleték levonás után a következők: négy találatos szelvények száma 14, nyereményük egyenként 259 801 forint. Három találatos szelvény 2561, ezeket egyenként 710 forintot fizetnek. A 97 887 kettő találatos szelvény egyenkénti nyereményeszege: 20 forint.
A lottó augusztus 31. jutalom-sorsolását hétfőn a Mészáros Ferenc utcai székhelyében rendezi a Sportfogadási és Lottó Igazgatóság. A húzásokon a 34. játékhet szelvényeit között összesen 1201 tárgy-nyereményt sorsolnak ki. Főnyeremények: két, egyenként háromszobás örökéletű lakás a Népszínház utcai új társasházban, egy Renault 10-es és egy Skoda 1000-es személygépkocsi.

MATINÉ:
A VIG MOZI 10 órakor az amatőr tánczenekarok vetélkedője keretében a debreceni REED DAVIS és a debreceni BLUE MENS együttes lép fel, utána A feladott kő c. magyar film vetítése. Egyszeres, 4 forintos helyár.
APOLLO 31-én 9 és 11 órakor Rákóczi hadnaja.
METEOR 31-én 10 órakor Csavargók köztársasága.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA Nyelvtudományi Intézete és a Magyar Nyelvtudományi Társaság szeptember 2-től 4-ig Budapestben nevéstudományi konferenciát rendez.

A konferencia debreceni előadói Andrásyné Kövesi Magda, Gunda Béla, E. Kiss Sándor, Nyirkos István, Sebestyén Árpád.
BALETTMŰKÖLÉBÁ beiratkozás 1-2-3-4-5-én délután 4-7-ig. Vörös Hadserveg útja 58. I. em. Vasutasok Szakszervezete Jármdjavitó balettkolaja. Oktató: Nagyné, Sárközy Viola. (X)

TV
VASÁRNAP
BUDAPEST
9.28 Műsorismertetés. 9.30 Az osztán-kinől várműzeum. 10.00 Hétfőelőadás. 10.15 Gyere pajtas, enekeln! 10.30 Mi újság a Futrinka utcában? 16.48 Műsorismertetés. 16.50 Reklámújság. 16.53 Teleport. A magyar aifetikai bajnokás közvetítése a Népszínházban. 18.10 A világ térképe előadás. 18.20 Rinaldo Rinaldini. Magyarul beszélni nyugatombeli rövidjátékfilm-sorozat. 9. Az álarcomból. 18.45 Esti mese. 18.55 Teleport. Vasas—Újpesti Dózsa. 20.45 Tv-híradó. 21.05 Vidéki asszonyok. Tevéjatek Turgenyev szindarabijából. 22.05 Tv-híradó, második kiadás. 22.15 Nyári hangversenyesték.
PÉNZONY
11.20 Tv-híradó. 15.40 Lányok, fiúk magazinja. 16.30 Cseh-szlovákia—USA korlárlada-mérkőzés. 17.50 Nagy kilandus ut. Ifjúsági tevéjatek. 18.48 Esti mese. 19.00 Tv-híradó. 19.20 Sporteredmények. 19.50 Kötészet. 19.55 Csütörtök — olasz film. 21.25 Tv-híradó. 21.35 Sporteredmények. 21.45 Szlovák estén év.
BUKAREST
8.00 Gyermekmatiné. 9.30 Falutvé. 10.30 Szimfonikus koncert kihűlt! énekesekkel. 14.30 Motoros vitézbajnokság Schwerinből. 14.50 Vasárnapi magazin. 15.40 Balkáni játékok és CFR Cluj—Steaua labdarúgó-mérk. 17.30 Folklor-fesztivál. Népviseletek parádéja. 18.00 Riportmúsor. 19.00 Színház est. Paul Everac: Egyszerű véletlen. 21.35 Rebreanu Garabán dokum. vltumfilm). 22.10 Folklorfesztivál. A román folklor napja. 22.30 Balkáni játékok (atlétika).
A NYIREGVIHÁZI RÁDIO MÚSORA
18.00—19.00: A ni utcánk — Riportmúsor — Sport.
HÉTFŐ
BUKAREST
11.30 Hat nap a Duna-deltában. 18.00 A filmművészet-él. 19.00 A Kőnyüzenei versenybíró. 20.00 Folklorfesztivál. 20.50 Nemzetközi. szemle. 21.20 Hosszú, forró nyár — folytat. film — Faulkner regényéből.
A NYIREGVIHÁZI RÁDIO MÚSORA
18.00—19.00: Eszak-Tiszántúli események — Ritmikus percek — Válaszolunk hallgatóinknak — A tanév első napján — Gyermekkorosok.

Sporthírek

A megyei labdarúgó-szövetség játékvezetői bizottsága hétfő délután 5 óráig a Dózsa Kossuth utcai klubhelyiségében továbbképző ügynevet tart. Az edzőbizottság ugyanebben az időpontban a Simonyfi utcai helyiségben rendez továbbképzést.

BALETTRE, művészeti tornára beiratkozás a Postás Művelődési Házban (Bethlen u. 3.). Szeptember 1-2-3-4-5-én 9-18 óráig. Balettmester: Molnár Zoltánné (Marek Lili). (X)

A labdarúgó NB I. mai mérkőzése: Vasas—Csepel Dózsa (Emsberger), Bp. Honvéd—Csepel Dózsa (Pécsi)

Vasas—Csepel Dózsa (Emsberger), Bp. Honvéd—Csepel Dózsa (Pécsi). MTK (Pécsi), Salgótarján—Ferencváros (Almás), Diosgyőri VTK—Rába ETO (Mottava), Szombathelyi Haladás—Komlói Bányász (Hegeyes), Egri Dózsa—Tatabányai Bányász (Borzás).

A KODÁLY ZOLTÁN ZENEMŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA tanévnyitói ünnepélyét szeptember 1-én délelőtti 11 órakor tartja az iskola nagytermében.

Rejtvényfejtők figyelmébe

A Napló 1969. augusztus 17-i számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Magyar mese- és mondavilág — Hazánk története — A félkeze óriás — Erős János — Mária.
Könyvet nyertek: Kovács Kornélia Debrecen, Arany J. u. 25/2.; Kiss Sándorné Debrecen, Barna u. 2. sz. 1.; Borsányi Józsefné Debrecen, Doboz u. 6. II. 13.; Juhász Benjamin Debrecen, Rákóczi u. 17.; Kálmán János Debrecen, Csanak u. 12.; Hegedűs Lajos Debrecen, TITÁSZ; Szalánczi Ernő Budapest, V. DIMITROV tér 2. II. em.; Báthory Zoltán Tégla, Kossuth u. 50.; Göblyös Magdolna Hajdúszoboszló, Kun Béla út. 1.; Dr. Nánássy Barnabás Kaba, bölcsöde.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy drága jó feleségem, édesanyám, a legjobb édesanya, egyetlen leányom, SZELVAY JÓZSEFNE Brunyánsky Margit köcsipiskolai tanár életének 28. boldog házasságának 5. évében, rövid szenvedés után tragikus hirtelenséggel Budapestben, 1969. augusztus 23-án elhunyt. Drága halottunk földi maradványait a debreceni Kötetmédó díszrészletből 1969. szeptember 1-én, 13 órakor kiserfők utolsó útjára.
A gyászoló család
Lakás: Nagyerdei körút 40/B.

Televíziót minden iskolának! Mozgalom a kisiskolák érdekében

Csütörtökön délután a megyei tanács székében a megye művelődési életének irányítói értekezletet tartottak a megyei területi tsz-szövetségek vezetői részvételével. Az értekezleten jelen volt Kovács Béla, a megyei pártbizottság propaganda- és művelődési osztályának vezetője, Kiss Imre, a megyei tanács vb-elnökhelyettese.

Kiss Imre ismertette, hogy a megyei pártbizottság és a megyei tanács más társadalmi szervekkel, üzemekkel és termelőszövetkezetekkel együttműködve mozgalmat indít a kisiskolák televízióval való ellátásáért. Az akciónak az a célja, hogy legalább a tanév végéig minden iskolában legyen egy tv-készülék, hogy a hatodik évadba lépő iskolatelevízió adásait a kis, főleg tanyai iskolák pedagógusai is felhasználhassák az oktató-nevelő munkájában.

síthatatlan. Már volt példa arra — és bizonyára lesz is —, hogy gazdasági egység televíziót ajándékoz iskolának. Lényegében a gazdasági egységek saját dolgozóik gyerekeit és majdani munkáikat juttatják előnyösebb helyzetbe.

— Hadd említsék meg egy kedves és tanulságos élményemet — folytatta Kigyós Sándor. — Amikor az első tanyai kollégiumot működtetni kezdtük, sokszor tartottunk közvélemény-kutatást a gyerekek között. Kérdéseinkre többen azt válaszolták, hogy azért szeretnek ide járni, mert tv-készülék is van. Ez is mutatja a televízió fontosságát az iskolai oktatásban. Természetesen az iskoláknak adományozott televízió rendelkezésére áll majd a tanyák és külterületek felnőtt lakosságának is.

Kigyós Sándor ezután bejelentette, hogy néhány vállalat már is kész magáévá tenni az akció gondolatát. Ebben a szellemben nyilatkoztak a megyei tsz-szövetségek vezetői is.

A mozgalom célját, szükségességét részletesebben Kigyós Sándor, a megyei tanács v. b. művelődési osztályának vezetője ismertette.

— Sokat foglalkozunk a hátrányos helyzetben levő tanulók problémáival. Most, az új tanév megkezdése előtt ismét napirendre került különböző fórumokon a téma. A megye kis iskoláinak tanulói ma még kivétel nélkül hátrányos helyzetűnek tekintendők. Az elmúlt 10 évben ugyan 41 tanyai iskolát megszüntettünk, a gyerekeket tanyai kollégiumban vagy másutt helyeztük el, ennek ellenére, a megye 205 általános iskolája közül 102 kisiskolának számít, azaz 1—2—3 tanulócsoporthal működő intézmény. Törekszünk a tárgyi és személyi feltételek megjavítására, ezek közül a televízió csak egyik, de nagyon fontos és immáron nélkülözhetetlen lehetőség. A 102 iskola közül 76 nem rendelkezik televízióval. Ezeknek az iskoláknak televízióval való ellátása 3200 gyerek korszerűbb oktatását jelentené. Úgy gondoljuk, hogy az akció nem megalvó-

Pénteken már sor került az első tv-készülék átadására is: a Hajdúnánási Állami Gazdaság a tedeji iskolát ajándékozta meg egy tv-készülékkel.

A Hajdú-Bihar megyéből kiindult mozgalom, mint a Népszabadság tegnapi számában beszámolója, országsszerte nagy érdeklődést keltett. A Művelődésiügyi Minisztérium körlevelet adott ki a tanácsok művelődésiügyi osztályainak, hogy területükön mérjék fel a televízióval nem rendelkező iskolákat, hogy mihamarabb tájékoztatni tudják az akcióban részt vevő gazdasági egységeket, mely iskoláknak lenne legfontosabb a tv-készülék. A Művelődésiügyi Minisztérium és az Iskolatelevízió szerkesztősége számít arra, hogy más megyék üzemeltetési, termelőszövetkezeti és társadalmi szervei is bekapcsolódjanak majd a „Televízió a kisiskoláknak” mozgalomba.

B. E.

A dolgozó kisemberek építkezését segíti a telekgazdálkodás új rendszere

Szilágyi Lajos miniszterhelyettes nyilatkozata

A lakás- és üdülőtelepítés telekellátásának új rendszerére kiadott kormányhatározat jelentős támogatást nyújt a lakosság építkezéseinek, a telekspekuláció megszüntetéséhez, a városrendezési és üdülőterület-fejlesztési tervek valóra váltásának meggyorsításához. Ezekről a fontos célokról, intézkedésekről nyilatkozott Szilágyi Lajos építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes Sas Bélanak az MTI munkatársának:

— Az állami telekinálát — mondotta — főleg a fejlődő városokban, a városiasodó településeken és a kedvelt nagy üdülőterületeken eddig nem volt képes kielégíteni a telekvásárlási igényeket. Az építkezőknek a magánforgalomban kellett telket beszerezniük. Az 1967. évi felmérés szerint mintegy 250 000 beépítetlen telek volt személyi tulajdonban. Így a telkek ára rohamosan emelkedett, s az állami közműveltségi hatásra bekövetkező telekérték-növekedést is nagyrészt a telektulajdonosok sajátították el. Akik több vagy parcellázható telkekkel rendelkeztek, indokolatlan többletjövedelemhez jutottak, és spekulációra nyílt lehetőségük, az állam a rendelkezésre álló kevés telkekkel azonban nem befolyásolhatta hatékonyan a magánforgalmi telkek árát. A beépítetlen telkek állami kisajátítását pedig az a körülmény nehezítette, hogy a telektulajdonosokat előbb beépítésre kellett felszólítani, s így több évig is elhúzódhatott az ügy lebonyolítása, elintézése. Ugyanakkor a tanácsok sem rendelkeztek elegendő anyagi eszközzel a kisajátításhoz szükséges kártalanítás fedezésére.

— A telekforgalom e tarthatatlan helyzetében hoz gyökeres fordulatot a kormányhatározatban rögzített új telekellátási rendszer. Elsősorban azokon a területeken segíti a telekellátást, amelyeken alapvető érdek a közműveltségi és nagyobb lakosságú hasznosítható területek gyors ütemű beépítése. Az új határozat a fontos törekvése, hogy az építési telkek hasznosítása megfeleljen a társadalmi céloknak, a dolgozó kisemberek lakásépítkezését segítse, s ne lehessen a telek a spekuláció és a munka nélküli vagyonszerzés eszköze. Ezért főként gazdasági ösztönzőkkel és részben adminisztratív úton szabályozza, befolyásol-

ja a telekpiacot és a személyi tulajdonban álló telkek számát.

A telektulajdon az indokolt személyes szükséglet mértékére korlátozza az új határozat. Az új rendelkezés szerint a jövőben egy személy, illetve család személyes szükségletének elfogadható mértékéig az, ha saját lakóházának megépítéséhez egy építési telkekkel rendelkezik, s ezenkívül legfeljebb a pihenés, üdülés céljára lehet még egy telke. A méltánytalanság elkerülése érdekében azonban a rendelkezés felhatalmazza a tanácsok végrehajtó bizottságait, hogy a jogszabályokban meghatározott esetekben felmérést adjanak azok részére, akiknek tulajdonában más által lakott lakóház (örökölés) van, vagy akinek telke építési tilalom alatt áll.

— Az üres telkek beépítésének, a telekforgalom meggyorsításának, a személyi tulajdon mértékét meghaladó telkek hasznosításának ösztönzésére, az állami közműveltségi eredetű telekérték-emelkedés egy részének elvonására bevezetik a telekadót, valamint az üres közműveltségi hozzájárulást.

Az új rendelkezés szerint a személyi telektulajdon mértékét meg nem haladó telek esetén általában mentesül a tulajdonos az adózás alól. Adófizetési — alapadó — kötelezettsége csak akkor keletkezik, ha a tanács határozattal kötelezte a telek beépítésére, vagy ha a beépítést szerződésben már vállalta, de nem teljesítette.

— A személyi telektulajdon mértékét meghaladó esetekben progresszív telekadó fizetését írja elő a határozat.

— A telekérték növekedésének részbeni elvonása céljából új- és közműveltségi hozzájárulást kell fizetni a jövőben létesítendő ilyen állami beruházásokkal érintett tel-

kek esetében. A hozzájárulás felosztásáról — az összes új- és közműveltségi után — családi házak esetében telkenként, több lakásos házak (társasházak) esetén pedig lakásonként tízezer forint, az üdülőterületeken pedig legfeljebb az alapvető közművek (víz, villany, járda) tényleges ráfordítási költségét kell áthárítani az érintett telkek tulajdonosaira. Nem szabad viszont hozzájárulást fizetnie, hogyha az állam által értékesített építési telkek árába már beszámították az új- és közműveltségi költségeket.

— A kormányhatározat segítséget nyújt a tanácsoknak, hogy a hosszadalmas felszólításos rendszer mellőzésével, kisajátítás útján megszerezhesék a magánkézben lévő telkek tulajdonjogát. Előírja azonban a rendelkezés, hogy a telek kisajátítási árát olyan szintre kell emelni, amely jobban figyelembe veszi a forgalmi árát. Ugyanakkor továbbra is lehetővé teszi a volt tulajdonosnak, hogy a kisajátított telek beépítésére szerezett építőköltség tagja lehessen.

— A kormányhatározat szerint az építési telkekkel egységesen a tanácsok gazdálkodnak. Gondoskodnak a telkek megfelelő kialakításáról, meghatározzák az árát és a fizetési feltételeket. A telekértékesítésből, a telekadóból, valamint az új- és közműveltségi hozzájárulásból származó bevételek a tanácsok pénzügyi forrásait bővítik.

A kormányhatározat a kiegészítéssel hatályba lépett, de az érdekeltek minisztereknek meg gondoskodniuk kell a végrehajtáshoz szükséges jogszabályok kiadásáról, hogy a telekgazdálkodás szabályai legkésőbb 1970. január elsején életbe lépjenek. (MTI)

Ajándék a hármaskreteknek

Mint annak idején beszámoltunk róla, Nagy Istvánné debreceni fiatalasszony július közepén három gyereknek adott életet. A három csöppség: Ágnes, Márta és István egészséges. A szülőknél a jelentett problémát, hogy az országban nem lehet sehol megfelelő gyerekkocsit kapni. Amikor a Debreceni Fémfeldolgozó Kft. KISZ-esi értesültek Nagyék gondjáról, elhatározták, hogy segítségükre sietnek: társadalmi munkában elkészítettek az ifjú állampolgárok számára egy kocsit.

El is készítették. Szombaton délelőttre meghívták az édesapát, Nagy Istvánt a ktsz-be, és átadták neki a csaknem kétezer forint értékű kocsit. Garai László elnök köszöntötte az édesapát, Gödény István KISZ-titkár pedig átadta a kocsit. A rövid kis ünnepségen ott volt Tóth Lajosné, a II. kerület anyakönyvvezetője, aki annak idején a legifjabbak nevét bejegyezte.

A képen az édesapa (balról) átveszi a kocsit. Jobboldalt a szövetkezet elnöke.

Luxuskabátok Amszterdamba – Nem emelkedett a ruhavarratás díja Dicséretesen gazdálkodott a Szabó

A Debreceni Minőségi Szabó KTSZ emblémáját ma már az ország határain túl is jól ismerik. Ez a bevezető mondat egy kicsit banális, de minden szokványformája mellett az igazságot jelenti. A napokban például direkt Debrecen—Amszterdam címzéssel indítottak útnak a szövetkezetből néhány száz luxuskabátot holland megrendelésre. Nemcsak műhelygondok vannak, hanem a reform jótékony, frissítő hatására, a kollektív ügyes és okos gazdálkodása eredményeként olyan nagy lett az idegenforgalom a szövetkezet házatáján, hogy most már ilyen jogos igények vannak: tárgyaló szoba, bemutató terem, üzletkötő helyiség. (Ezt egyedül aligha tudná megoldani a szövetkezet, de mint hallani, a KISZÖV már gondolkodik azon, hogy több szövetkezet hasonló igényén segítve, székében rendezésére bocsátana az említett célokra néhány helyiséget, megfelelő berendezéssel. Nagyon jó kezdeményezés lenne...) Nos, tehát a szabó szövetkezet, a félezer éves debreceni szabó kispár méltó folytatója egyre nagyobb forgalmat bonyolít le. A minap közgyűlés volt és ezen a vezetőség számot adott az első félév gazdálkodásáról. Az összehasonlítás a kollektív és vezetőségi dicséretesen gazdálkodott.

— Mit mond erről az elnök, Lamos József?
— Féléves termelési értékünk 30 millió forint volt és az eredmény is ennek megfelelően alakult. Nevetve szoktuk mondani a tréfálkozás megszokott túlzásával, hogy lassan exportcég leszünk. Az igazság az, hogy valóban nagyot fejlődött exporttevékenységünk keleti és nyugati partnerekkel egyaránt. Kicsit kényszerítő körülmények miatt. Összintén szólva a nagykereskedelem nagy huza-vonával rendelkezett tőlünk a belső piac számára (egyedül a Kelet-magyarországi Textilnyáger volt mindig jó partnerünk és az ma is) és így kénytelenek voltunk más piac után nézni. Így fejlődött az exportmunka. Különösen kedvező, hogy nagy társulásban a RUTABEX-ben dolgozunk, ez megkönnyíti az értékesítést, anyagbeszerzést.

— A belkereskedelem nem kap debreceni szövetkezeti konfekciót?
— Minden belkereskedelmi rendelésnek eleget teszünk. A minap egy teljes szalagot szabadítottunk fel a belső rendelés számára.
— Végül is nagyüzemi fejlesztés útját járják?
— Ez túlzás. De egyedül méretes részleggel nem élhet meg a szövetkezet, jelentős erőt fordítunk a konfekció gyártás fejlesztésére. Debrecen környékén is. Nagyon jól jött a debreceni járási pártbizottságnak,

személy szerint Gáspár Mihály titkárnak, valamint a járási tanácsnak, KISZÖV-nek és a hajdúhadházi tanácsnak a segítségével, közös erővel hozunk létre a közegben konfekció nagyműhelyt a csökkent munkaképességűek foglalkoztatására. Ezt tesszük Hajdúsámsomban is. Debrecenben szintén lehetne hasonló kezdeményezés, ha megfelelő segítséget kapnánk.

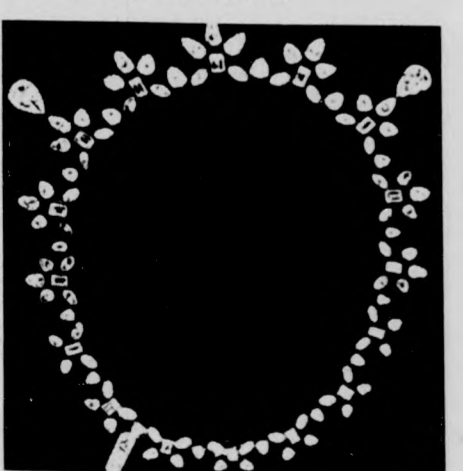
— És mi lesz a leghagyományosabb hagyománnyal, a méretes szabósággal?
— Nem titkoljuk, hogy vannak ráfizetéses részlegeink. De az az elvünk, hogy a lakossági szolgáltatás mértékét egy jótanyival sem lehet csökkenteni, azt inkább magasabb színvonalra kell emelni. Szépet, divatosat és jót adni! Ez a jelszavunk. A lehető legkomolyabban vesszük ezt a tevékenységet. Bizonyították? A 8. országos szabásverseny számos első, második, harmadik díja, a növekvő forgalom és az, hogy 1969-ben nem emelkedtek nálunk a szolgáltatás árjai, a jövőben sem tervezünk ilyet.

Mégis, mit lehetne tenni a szolgáltatás további fejlesztése érdekében? Hol szorit a... majdnem cipőt mond-tam, de ruhát mondok?

— Általános üzemszervezési felmérést végzünk és alapos intézkedéssel javítunk a munkán. Ez önmagában véve nem elég, korszerű gépekre lenne még szükségünk, például a modern ragasztásos eljárás bevezetésére és így tovább. A műszaki fejlesztéshez az OKISZ segítő kezére van szükségünk, hogy megnyissa a Kölcsonós Támogatási Alap bukszáját. Gond, hogy a méretes részleg munkáját nem segíti a jelenlegi hitelrendszer, amely arra kényszerít, hogy minél kisebb legyen a raktárkészlet. De ha nincs sok szép anyag a raktáron minden nap, miből válogathat, választhat a megrendelő? Rugalmasabb hitelpolitikára lenne szükségünk. Mint látja, sokat gondolunk a lakossági szolgáltatást végző méretes részleg gondjainak megoldására.

— Hogyan látja a jövőt?
— Most öröm gazdálkodni. Azt hiszem, a következő esztendő még több örömet hoznak azoknak, akik a reform szerszámaikat jól használva munkálkodnak a szocialista gazdaság felvirágoztatásán. Szerény szövetkezet vagyunk, nem is akarunk többet tartani magunkról, mint amennyit érünk. De úgy érezzük, fontos része vagyunk megyénk iparának.

Ékszerlopás Párizsban

* Kétfélmillió francia frankot ér ez az ékszer, amely a párizsi Rue de la Paix-n levő ékszerész, Cartier üzletéből loptak el. (Telefoto — AP—MTI—KS)

Gyilkos a repülőgépen

A novoszibirszki repülőtéren megdöbbenéssel hallgatták a szokatlan rádióüzenetet: „Veszélyes bűnöző a repülőgép fedelzetén. Irányítsanak rendőröket a repülőterre!”

Az üzenetet Nyikolaj Plapsin, egy AN 34-es utasszállító repülőgép pilótája adta le. Az Omszkból Novoszibirszkbe tartó gép utasai felfigyeltek egy izgatott utastársukra, aki véres törkését egyik kabátzsebéből a másikba tette át.

Novoszibirszkben a repülőgépből kilépett Mihail Cibint azonnal őrizetbe vették. Mint kiderült, néhány órával a repülőgép indulása előtt Omszkban, ahol egyébként lopásért már több ízben börtönbüntetésre ítélték, gyilkosságot követett el.

A pilótát a veszélyes bűnöző le tartóztatásához nyújtott segítségéért kitüntették. (MTI)

ÚJ

A szülők és a gyermek a „visszafelé” egy hét... és kezdésai szinte észrevétel nélkül a gyerekekben, ahol már nincs tovább. Ényvnyitók napja. Hajdú-Bihar megye vezetőjétől, és T. V. B. művelődési

Amíg a nyári szünet, addig a tanács tanév előkészítése, kezdés feltételeiről Hajdú-Bihar megye vezetőjétől, és T. V. B. művelődési

ÚJ LÉTESÍTMÉNY

A megyében több szeptember 1-én, 5-re szűkített pedagógusok közepén pedig oktatási tanácsok oktatási vezetői két új — egy-egy megyei tanácsvezetővel — gazdasági gépész Nyírnyírtonfalva és Tiszgyálaházán pedagógusok részéről. A neves óvodai csoport vezetője megújított, átalakított korszerűsítésére, az ami a felújítási alap

A debreceni ismételt az általános iskolák ellenére, de a tanácsok tagozatok alólag tagozatos osztályok nem kerül átadásra, hanem a tanterv helyiségek egészítik iskoláit a Tóth Árpád Gimnáziummal. Továbbra is meg kellene újítani az épületet a városban a zseter súlyosbítja, a tervezési feladatokat számát javulás csak 300 ágyszoros kollégium Szechenyi utcában.

Ha iskoláépítési a szakközépiskolák, gépészeti, műszeres, és négy első. Dienes László S technikumok pedig látsuk. A két iskola nagyobb óraszámúak megkapják a befizetése után ne nyitványt szerzenek

TANULÓLÉTSZÁM

A megye tanulólétszáma a pont alapján azonban ellenére a tanulók 2022 tanuló iratko- ba, 1991 pedig 2222 lődés a Tóth Árpád Gimnázium matema- az a tapasztalat, hogy a nyelvi tagozatokra mekén nincs lehetősé- valyihoz képest le- kedett.

A megye közép- feltevételek, a tanár iskolákban viszont szempontjából, 1968- gógus dolgozott a változott igaz, hogy riában nyilvántartás- nek, és a jövőben belül 70-en pedig kívánunk szakosod- lenére továbbra is rült eddig segíteni, hogy megoldják az 1969-ben 76 pedagógusok segélyt adott a megye. A jobbszorosításban, fiz

OKTATÓ-NEVEZÉS

Az új tanév megkezdésére a tanácsok és a tanácsok a következő tanévben kezdődnek az előző évekkel az oktatási vezetők felkészítésére

A múlt év történetében a felszabadított területek megújítására a múlt év történetében a felszabadított területek megújítására a múlt év történetében a felszabadított területek megújítására

Ebben a tanévben a debreceni általános iskolákban a múlt év történetében a felszabadított területek megújítására a múlt év történetében a felszabadított területek megújítására

ÚJ TANÉV

A szülők és a gyerekek körülbelül két héttel ezelőtt kezdték meg a „visszafelé számolást”: még két hét, még tíz nap, még egy hét... és kezdődik a tanítás. Az első rádöbbenés szorongásai szinte észrevétlenül alakulnak át várakozásteli izgalommá a gyerekekben, ahogy az új tanév első napja közeledik. És most már nincs tovább. Holnap szeptember elseje, az ünnepélyes tanévnyitó napja. Holnapután megtekiné az iskolapadok, és megkezdődik az 1969-70-es iskolai év, ismét megkezdődik a tanítás.

Amíg a nyári szünet alatt a tanulók és a pedagógusok pihentek, addig a tanácsok művelődésügyi osztályain már folyt az új tanév előkészítése. Ennek a munkának eredményeiről, a tanévkezdés feltételeiről kértünk tájékoztatást Kigyós Sándortól, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztályának vezetőjétől, és Thun Lászlótól, a Debrecen Városi Tanács V. B. művelődésügyi osztálya oktatási csoportjának vezetőjétől.

ÚJ LÉTESÍTMÉNYEK

A megyében több új oktatási intézmény átadására kerül szeptember 1-én. Berettyóújfaluban egy 12 tantermes, Biharkezesre pedig egy 8 tantermes új iskolaépületben kezdik meg a középiskolai oktatást. Berettyóújfaluban az új épület birtokbavétele két új - egészségügyi és ügyviteli - szakközépiskolai tagozat megindítását is jelenti. (A régi épületben maradt a mezőgazdasági gépész és a gyermekfelügyelő tagozat). Konyár és Nyírmártonfalva egy-egy négytantermes általános iskolát kapott, Tiszgyulához pedig egy ötvésméretű új óvodát adnak át rendelkezésükre. Az említettekön kívül kilenc új napközi otthonos óvodai csoport és tizenkét új általános iskolai napközi csoport kezd meg működését szeptember 1-én megkezdte, felújított, átalakított épületekben. Az iskolák nyári felújítására, korszerűsítésére, az idén 12 millió forintot költöttek a megyében, ami a felújítási alap 38,9 százalékának felhasználását jelenti.

A debreceni iskolaépületekben nincs gyarapodás. A tanítás ezért az általános iskolákban továbbra is két műszakban folyik, annak ellenére, de hat debreceni általános iskolában a felső tagozatos osztályok mindig délelőtt járnak, a váltás tehát csak az alsó tagozatos osztályokat érinti. Épül, de a tanév folyamán még nem kerül átadásra a Tóth Árpád Gimnázium új szárnyépülete: három tanterem, előadóterem, műhely, könyvtár és irodahelyiségek egészítik ki és teszik korszerű, 16 tantermes középiskolává a Tóth Árpád Gimnáziumot.

Továbbra is megoldatlan Debrecenben a vidéki diákok kollégiumi elhelyezése. Az elmúlt öt évben két új szakközépiskola épült a városban anélkül, hogy kollégium is épült volna. A helyzetet súlyosítja, hogy a Zója kollégium épületének egy része életveszélyessé vált, ezért csökkenteni kellett a felvett tanulók számát. Javulás csak 1971-72-re várható, amikor egy 350 és egy 300 ágyas kollégium épül, az előbbi a Hadházi, az utóbbi a Széchenyi utcában.

Ha iskolaépületekben az idén nem gazdagodott is Debrecen, a szakközépiskolai hálózat azért bővült. Vasútforgalmi, vasút-gépészeti, műszeripari és gépjárműtechnikai tagozatok indultak, és négy első osztállyal bővült az egészségügyi tagozat a Dienes László Szakközépiskolában. A gépipari és vegyipari technikumok pedig megkezdték szakközépiskolává való átalakulásukat. A két iskolatípus közül az utóbbinak az az előnye, hogy nagyobb óraszámokban tanítja a közismereti tárgyakat, és a tanulók megkapják a szükséges alapot a továbbtanuláshoz. Az iskola befejezése után nem technikus oklevelet, hanem érettségi bizonyítványt szereznek a tanulók.

TANULÓLÉTSZÁM, SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A megye tanulólétszámának áttekintéséhez még nem állnak rendelkezésre pontos statisztikai adatok, az előzetes felmérések alapján azonban megállapítható, hogy a helyenkénti csökkenés ellenére a tanulók létszáma változatlan. Debrecen középiskoláiba 2022 tanuló iratkozott be, ezek közül 931 általános gimnáziumba, 1091 pedig szakközépiskolába. Változatlan nagy az érdeklődés a Tóth Árpád Gimnázium biológia-kémia és a Fazekas Gimnázium matematika tagozatos osztályai iránt. Változatlanul az a tapasztalat, hogy a fizikai dolgozók nem szívesen küldik nyelvi tagozatokra gyermekeiket, s ennek következtében az egyetemeken nincs lehetőség a szelektálásra. A tanulók létszáma a tavalyihoz képest Debrecenben sem csökkent, de nem is emelkedett.

A megye középiskolaiban nincs különösebb gond a személyi feltételek, a tanárokkal való ellátottság területén. Az általános iskolákban viszont nem javult a helyzet a minőségi összetétel szempontjából. 1968. december 31-én 391 képesítés nélküli pedagógus dolgozott a megyében, s a helyzet lényegesen azóta sem változott. Igaz, hogy szeptemberben a képesítés nélküli kategóriában nyilvántartottak közül mintegy százan államvizsgát tesznek, és a jövőben már szakos tanárként fognak dolgozni, körülbelül 70-en pedig levelező tagozatra jelentkeztek, és a jövőben kívánják szakosodni. Az eddig rosszul ellátott iskolák ennek ellenére továbbra is rosszul ellátottak maradnak, ezen nem sikerült eddig segíteni. Pedig a tanácsai szervek azon fáradoznak, hogy megoldják ezt a súlyos problémát.

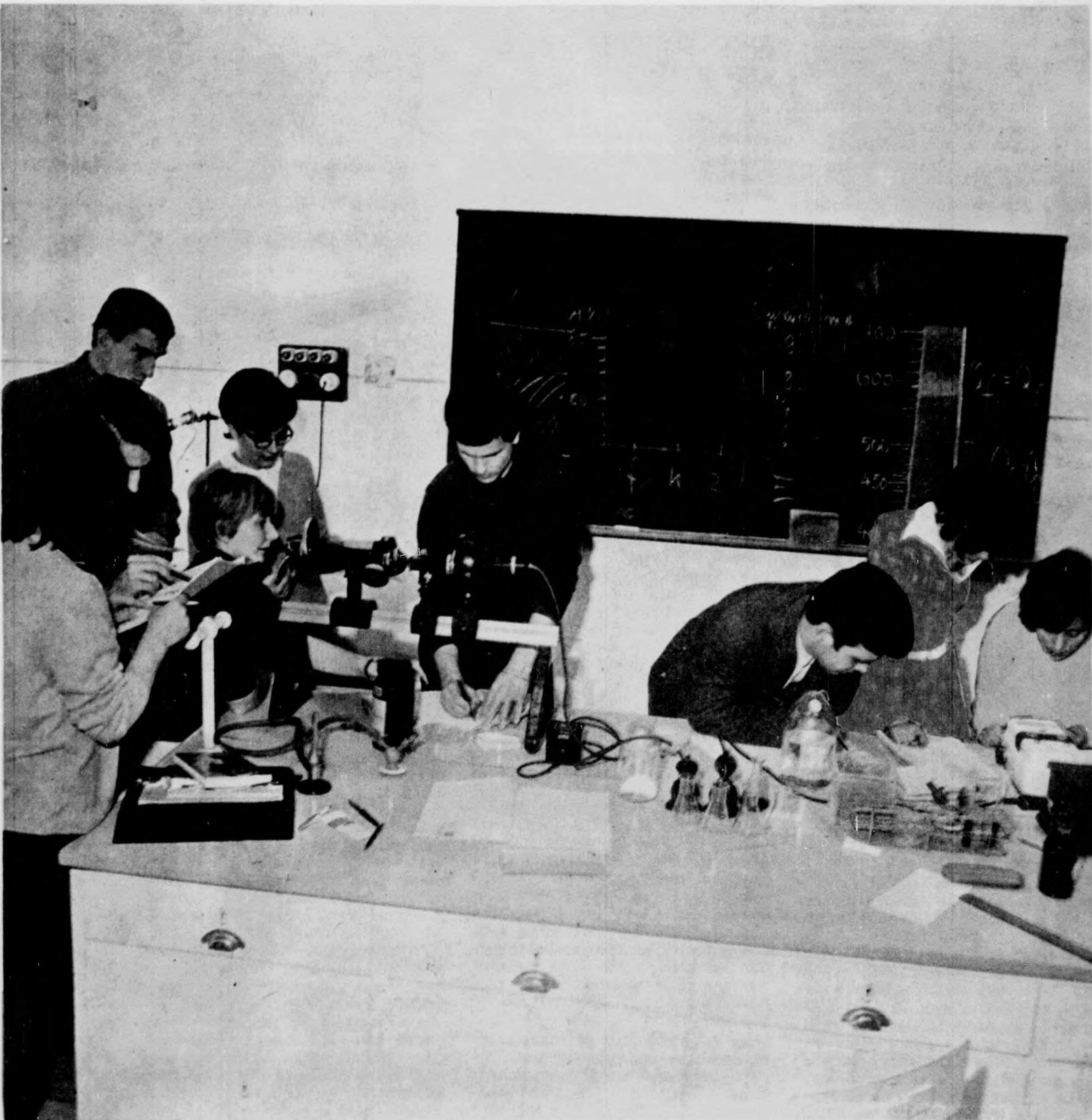
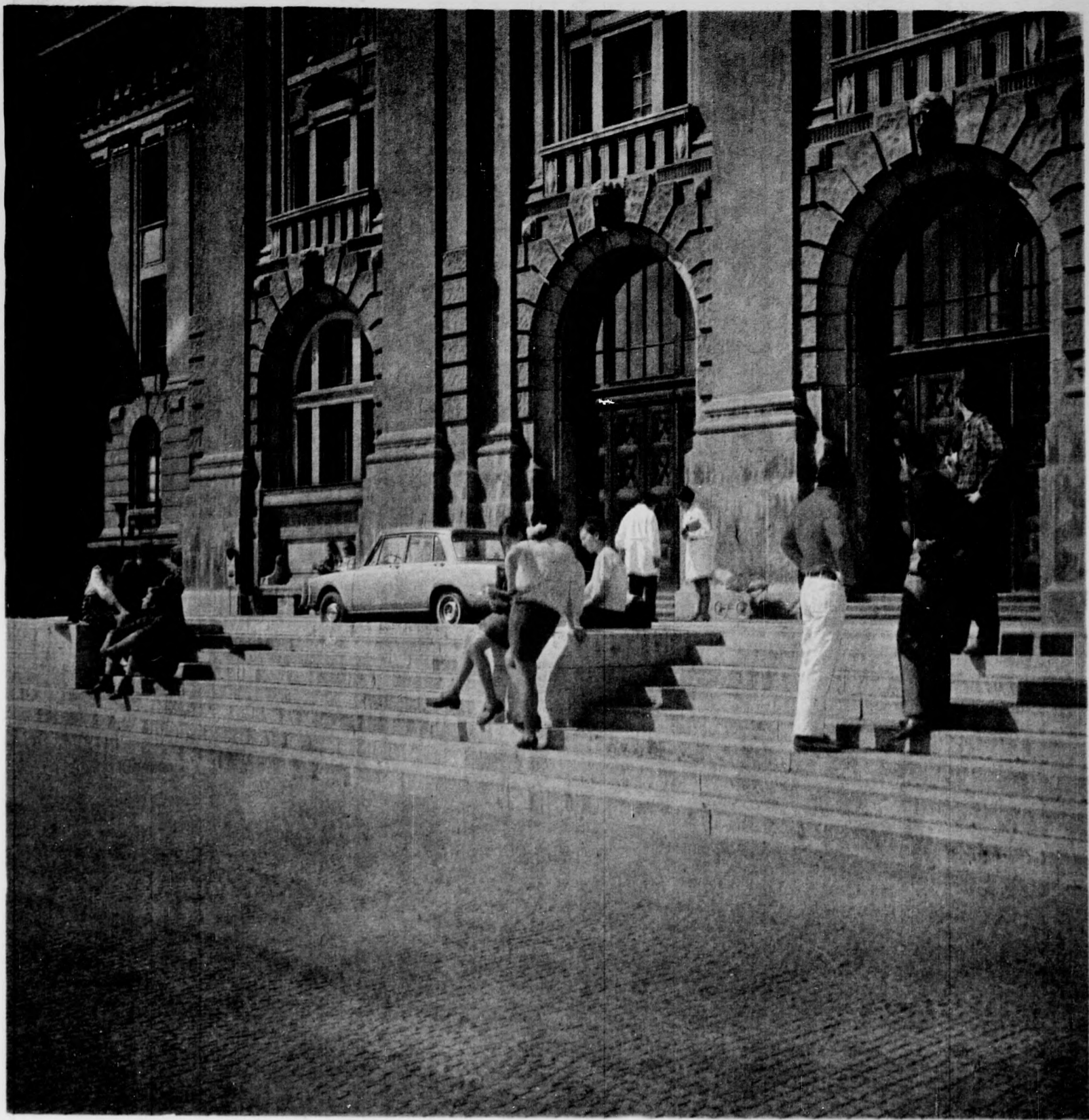
1969-ben 76 pedagógus kapott a megyében kedvezményes lakásépítési segélyt, lakásvásárlásra pedig 1400 000 forintot adott a megye. 231 nevelő és 173 iskolai dolgozó részesült feljebb sorolásban, fizetésemelésben.

OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA

Az új tanév oktató-nevelő munkájának előkészítése már a múlt tanév befejezése előtt megkezdődött. A művelődésügyi osztályok és a tanterületek a tapasztalatok összegzése alapján a következő tanév feladatait már meghatározták, melyek kapcsolódnak az előző évek nevelési feladataihoz. A megyében mindezekelőtt az oktató-nevelő munka színvonalának emelése mellett a vezetés fejlesztését tekintik alapvető feladatnak.

A múlt év történelmi évfordulóinak megünneplését az új tanévben a felszabadulás 25. évfordulójának és Lenin születése 100. évfordulójának megünneplése fogja követni. Nem kampányszerű ünnepségeket rendeznek majd az iskolák, hanem az oktató-nevelő munka folyamatában fog érvényesülni az említett évfordulók jelentősége. A megye iskoláiban kiemelt feladatként kezelik a fizikai dolgozók gyermekeinek tanulmányi segítségét, ami nemcsak a gyenge tanulók korrepetálását, hanem a jó képességűek patronálását is jelenti. Tovább fejlesztik a középiskolai és felsőfokú tanulmányokra előkészítő tanfolyamok és szakkörök hálózatát. Alaposan tanulmányozzák a legutóbbi érettségi vizsgák tapasztalatait, amit az év elején közölni fognak az iskolaigazgatókkal.

Ebben a tanévben bevezetik a honvédelmi ismeretek oktatását a debreceni általános iskolák VIII. és a középiskolák II. osztályában. A múlt tanév tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a gyerekek megszerették ezt a tantárgyat, különösen gyakorlati foglalkozásait. Ezenkívül valamennyi középiskola IV. osztályában bevezetik a „Világnézetünk alapjai” elnevezésű tantárgyat, melynek oktatása a múlt évben csak néhány középiskolában folyt.

Debreceni „ércemberek”

2

A századfordulót megelőzően ismét a szabadságharc emlékének áldozott a városi tanács, amikor 1899. augusztus 2-án 8 méter magas emlékművet emelt a debreceni csata színhelyén (a Balmazújvárosi út mentén), amelyet ma is — a csata vezénylő tábornokáról — Nagy Sándor-emlékműnek neveznek.

A szabadság eszméjének hódolt Debrecen lakossága a város legmonumentálisabb szobrával, a Kossuth-emlékművel is. A nagy szabadsághős halála után több mint száz taggal megalakult a „Debreceni Kossuth-szoborbizottság”. A városi tanács e célra, 1903-tól, évenként 10 000 koronát szavazott meg költségvetésében. 1909. május 15-i határidővel országos pályázatot hirdettek. Erre harminc művész küldte be tervezetét, de a bizottság eredménytelennek minősítette a pályázatokat, s a következő évben, szűkebb körben, nyolc művész között újból meghirdette. Nyertes pályamunkának Margó Ede és Pongrácz Szigfrid művészek közös alkotását fogadták el.

A szobor valóban impozáns lett. Kossuth középre elhelyezett három és fél méteres alakja (a műalkotás a talpazattal együtt 10 méter magas), amely „... a kormányzó, az államférfi, a bölcs Kossuthot ábrázolja” nemcsak nagyságával, hanem megszövegezett mondanivalójával, érzelmi telítettségével is kiemelkedik a hasonló témájú vidéki alkotások sorából, és híven tükrözi a város történelmi szerepét 1848-ban. A főalak balján harcban indulók búcsúzó csoportja, jobbán a trónfosztó nyilatkozatot aláíró: Szacsavay Imre, a képviselőház vértanúhalált halt jegyzője; Perényi Zsigmond, a főrendiház elnöke, és mögöttük Könyves Tóth Mihály, a negyvennyolcas érzelmi debreceni lelkipásztor alakja látható. (K. Tóth Mihály 1848–49-ben tábori lelkész volt, és nagy érdemei voltak a sikeres helyi toborzásban, ezért halálra ítélték, de kegyelemből „csak” hosszú éveket rabkodott Kufstein várában.)

1920-ban az egyre konzervatívabbá váló Csokonai Körön kívül egy fiatalokból álló asztaltársaság jött létre Ady kultuszának ápolására. (Ez a csoportosulás lesz csírája a későbbi Ady Társaságnak.) A társaság azonban nem korlátozta tevékenységét az irodalom területére, hanem a közvélemény alakítása érdekében haladó költők emlékeit őrző műveket is alkottatott. Így került sor 1924-ben Németh Nándor alkotásának megalkotására, amely a város első Ady-emléktáblájának

elhelyezésére a Bunda étterem falára. Készítője Némethy László művész volt. A kőfaragó munkákat Titonelli Miklós debreceni kőfaragó mester végezte el. Az emléktábla ma a Déri Múzeumban van, mivel Németh Nándor az „Angol királynő” szállót és éttermet (ebben volt a Bunda) eladta az OTI-nak, s ekkor a műkötő táblát levették eredeti helyéről.

Ez a társaság állított emléket 1927-ben a Darabos utca 33. sz. alatt, Ady egykori lakhelyén. 1934. június 10-én pedig szintén e társaság építészeti munkát bízott meg a Tóth Árpád-emlékmű felavatására a Nagyerdőn. A tervezet elkészítését és az építészeti munkát Popper Ferenc debreceni származású budapesti építész vállalta, a szobrászati munkát Medgyessy Ferenc.

Jelentős monumentum a város szobrászati fejlődésében, hogy ezekben az évtizedekben három jónévű szobrászművész is lakik Debrecenben. A már említett Némethy Lászlón kívül Debreczeny Tivadar és Nagy Sándor János. Mind a háromnak több alkotása is van a városban, de a legnagyobb hatással a szobrászat területén az igazi fronttörtést Debrecenben Medgyessy Ferenc (1881–1958) jelent. Másik tényezőként beszélhetünk a jó minőségű mesterek mellett a különböző művészcsoporthoz tartozó, amelyek fontos szerepet tölthettek be a művészetek iránti figyelem felhívásában, a közízlés alakításában, kiállítások szervezésében, és küzdöttek a budapesti művészeti körök kialakuló monopolisztikus uralma ellen. Ilyen egyesülés volt pl. az 1901-ben megalakult „Debreceni Műpártoló Egyesület” vagy az 1924-ben létrejött „Művészház” is.

A továbbiakban helyesnek látszik a város szobrászati fejlődésének vonalát néhány nagyobb „megrendelés” alapján követni.

HŐSI EMLÉKMŰVEK ÉS A RENDSZER IDEOLÓGIÁJÁNAK KIFEJEZŐI

A világháború utáni első évek gazdasági nehézségektől terhelve nem kedveztek a művészeteknek, a megrendelések majdnem teljesen elmaradtak. 1924-től pedig éveken át bizonyos szűkítő korlátot állított a művészek elé a „hősi emlékművek” felállításának korszaka. Ezek közül említésre méltó az 1925-ben felállított 39-es emlékmű (a Simonyi út végén), amelyet Debreczeny Tivadar alkotott, és a Debreceni Városi Műkőgyár készí-

tett. Némethy László faragja meg a Kereskedelmi Iskola világháborús reliefjét (ma a Megyei Könyvtár lépcsőházában van). Medgyessy Ferenc pedig a kollégiumi tanárok és diákok reliefjét készíti el (1933). E témakörben még sok-sok emléktábla készül a különböző iskolákban, lakanyákban. A sort az 1940-ben felállított 3-as honvéd emlékmű zárja le, amely rusztikus honvédelmet ábrázol. Ez a szobor utólag a hősök temetőjébe került. (Alkotója: Márton Ferenc.)

A rendszer szellemének kifejezője volt Émile Guillaume francia szobrászművész torzója a „Magyar fájdalom” szobra és az országzászló körül felállított három alakú szoboregységes (munkás, paraszt, anya). Ez utóbbi kompozíció alkotója 1939-ben Nagy Sándor János művész. A három szoboralak közül — amelyek egyébként hibás aránnyal készültek — a legsikerültebbnek mondható az Anya, ma a Szülészeti Klinika első emeletén van elhelyezve, ahol mondanivalója más, helyesebb megfogalmazást nyert.

KLINIKA

A 20-as években, a hősi emlékművek felállításának korában a kivélt képező Ady-relief mellett nagyobb szabású szobrászati megbízást csak a klinika biztosított. Itt Patzó Pál (1886–1945 v. 46) több művét helyezték el 1924–29 között. Szontagh Félix (Gyermek-klinika), Kenézy Gyula, Kézsmárczy és Semmelweis Ignác mellszobrát (Nőgyógyászati Klinika), valamint Kisfaludi Strobl Zsigmondtól a „Dr. Csiky József” emléktáblát (I. sz. Belklinika).

DÉRI MÚZEUM

A város világháború utáni első nagyobb arányú szobrászati megrendelést 1929-ben Medgyessy Ferenc, a város szülöttje, a huszadik század legnagyobb magyar szobrászművésze kapta. Medgyessy a Bethlen utcai szülőházából, a kollégium padjaiból indult el, hogy Pesten, Párizsban, Olaszországban tanulva kialakítsa sajátos stílusát, amelyben tagadhatatlanul érződik az archaikus formákkal összeegyeztetett alföldi, debreceni íz is.

A Déri téren elhelyezett négy szobra (Régészet, Tudomány, Művészet, Néprajz) Párizsban Grand Prix-t, nagydíjat nyer. Ezek az alkotások azok, amelyek tulajdonképpen a szobrászat előtt megnyitják a város kapuit. Medgyessy is

több kisebb arányú megrendelést kap a következő években, de a harmincas évektől megszűnik Debrecen viszonylagos elzárkózottsága a szobrászat előtt, és a művészek hosszú sora kap megrendelést.

Még a Déri Múzeum megnyitására, illetve a tér kialakításához tartozott az a megrendelés, amit Stróbl Alajos az alapító Déri Frigyes mellszobrának, illetve Richard Kaufhungen osztrák művész a múzeumalapító felesége büsztjének elkészítésére kapott. (Ezek a szobrok a kiállítási termekhez vezető lépcsősor két oldalán vannak elhelyezve.) Debreczeny Tivadar szobra, a „Merengő” — nem teljesen hiba nélküli, de hangulatos női aktszobor —, pedig a téren nyert elhelyezést.

KÖZTEMETŐ

Alig fejeződött be a Déri Múzeum építése, sor került a város köztemetőjének kiépítésére. A városi tanács műalkotások megvásárlásával tette szebbé nagyvonalúbbá a temetőt. Szinte a kerítésbe bégyazva nyert elhelyezést Némethy László szimbolikus Krisztus-szobra, a krematórium előtti medence szélén ugyanakkor Nagy Sándor János „Halászfű”-ja. E két alkotás jól oldja a mögöttük levő épület komorságát, és nem bántóan módosítja a hely hangulatát.

A megnyitást követő évek során a síremlékszobrászat olyan színvonalas alkotásai kerülnek az új temetőbe, mint Debreczeny Tivadar: Vályi Nagy emlékműve, Somogyi Sándor: Sesztina síremléke (áthozva a Kossuth utcai temetőből) és egész sor Medgyessy-alkotás, Láng Sándor fia, id. Medgyessy Ferenc, Medgyessy Piroska síremlék-reliefje).

A KOLLÉGIUM

A harmincas évek elején, első sorban a kollégium külső falán elhelyezett reformátor- és költőplakettek után (ez utóbbiakról szó volt az előző cikkben) a korszak másik nagyszobrászati megrendelése a 400. évfordulóra készülő iskola 22 darabos emléktábla-megrendelése jelentette (1938).

A kollégium arkádjai alatt elhelyezett bronzreliefek az intézmény támogatóinak, nagy növendékeinek, híres tanárainak állítanak emléket. Az alkotó művészek között Debreczeny Tivadar, Borberek Kovács János, Nagy Sándor János és Pásztor János mellett nem kisebb művészek nevével találkozunk, mint Pátzay Pál, Beck Odón Fülöp valamint Medgyessy Ferenc.

Ez utóbbi három művésznek összesen tíz alkotása szerepel ebben a sorozatban.

EGYETEM TÉR

Az 1939-es év újabb négy értékes és egymással jól összhangban levő szoborral gazdagítja a várost. Ekkor kerül az egyetem előtti parkba a négy prédikátor szobra. Ezekkel akarták kifejezésre juttatni, hogy az egyetem átvevője annak a szellemi örökségnek, amire az ősi kollégium hagyományai kötelezik. Ezek az alkotások sikeresen kerültek el az álpátoszt, s lendületes megmintázásokkal legszebb helyi köztéri szobraink közé tartoznak. (Kisfaludi Stróbl Zsigmondtól: Komáromi Csipkés György, Pásztor Jánostól: Szentci Molnár Albert, Ohmann Bélától: Huszár Gál és Fűredi Richárdtól: Méliusz Juhász Péter.)

ÉPÜLETSZOBORSZAT

A két világháború közötti időszak külön csokorba foglalható szobrászati remekéi még az ún. épületeszobrászati megoldások. Ezek az előző időszak ilyen irányú helyi alkotások (Bethlen Gyula és Engel Róbert: Az Iparkamara allegorikus szobrai a Petőfi téren, Somogyi Sándor: Debreceni Első Takarékszövetkezet szobrai a Vörösmarty téren, Kossuth utca és Vörösmarty utca sarok) magasabb szintű továbbfejlesztései. Különösen említésre méltó Medgyessy Ferencnek a Nemzeti Bank épületén elhelyezett munkái (1933) és Lux Aliznak a Hitelbankra (Vörösmarty utca 45. sz.) 1939-ben készített szimbolikus szobrai (Ipar, Mezőgazdaság, Szorgalom és Kereskedelem), valamint Liszkai-Kováts közös alkotása (1941) a mai Agrártudományi Főiskolán.

Ezek a műalkotások már azt mutatják, hogy alig száz év alatt széles táborra növekedett a debreceni ércemberek sora. A mennyiségi növekedés mellett a minőségi színvonal is megfelelőnek mondható. Az alkotások során több országos értékű, s nem egy alkotás az ország határain túl is hírt, nevet szerzett a magyar szobrászatnak. Megállapítható az is, hogy egyazon időben több neves szobrászművész is élt Debrecenben, és festőművész társaikkal együtt nagy hatású egyleteket tudtak megalapítani, működtetni, s ezeken keresztül képesek voltak a város lakosságának ízlését fejleszteni.

Végül megállapítható az is, hogy az ún. „hivatalos” szobrokon túlmenően — bár részben ezekre is vonatkozik —, provincialista mellékiz nélküli, ugyanakkor témájában és megformálásában is helyi ihletésű művek jöttek létre.

Dr. Szűcs Ernő

Nagy János: Az irodalomóra

Nagy János irodalomórái elsősorban tanárjelöltek körében ismeretek. Ezeknek az irodalomóráknak a tapasztalatai sűrűsödtek időnként folyóiratok módszertani rendszerré, amely végül „Az irodalomóra” címen könyv alakban is forgalomba került. Egy alkotó légkörű pedagógiai műhelynek ez az időszak az ideális módszertana — önmagáért beszél. Úgy vélem, mégsem haszontalan elmondani azokat a gondolatokat, amelyek olvasása után első benyomások reflexióiként születtek.

Hátha megindítja, vagy ha már megindult, fölérősíti Az irodalomóra körül azt a polémiát, amelynek nevelésügyünk csak hasznát látja. Egy pedagógus doctus egyéniség új minőségre tekintő igénybejelentése és nem utolsósorban nevelői ihlete és hite törte össze a pedagógiai közgondolkodás nem nagy sodrású, éppen ezért állóvíznek tűnő sima vizeit. Az irodalmi nevelésnek a „parittyása” a tradíciók embere is. Mindenesetre Nagy János önelemző művét nem két évtized egymás sarkát taposó korszakainak múltó divata ihlette. Az a forradalmi új, ami benne kifejezésre jut, valójában hosszú távú tanári töprengések, kísérletek, tapasztalatok elvi kikristályosodása. Modern korunk társadalmi és technikai forradalmainak koordináta-rendszerében Nagy János kitartóan kutatja és pontosan jelöli meg azt a helyet, ahol biztosítani tudja a humán műveltség színvonalas oktatásának, az ember esztétikai paléozásának a lehetőségét. Napjaink technikai bravúrjainak sinus-cosinus görbéjén kétségtelenül elsősorban az irodalomóra által metszett pont az embernevelésnek, emberrelnevelésnek a kristályosodási pontja.

Ez a közreadott új módszertan újszerűségét nem annak köszönheti, hogy irodalomtanítási „technológiát” nyújt nagy létszámú osztályokban heti 20–22 kötelező órá-

ban végzett tanári munka lebonyolításához. Ellenkezőleg. Nagy János mindent megtesz, hogy eloszlassa azt a modernség címén magát kellett szemléletet, amely szerint az ember alkotó tevékenysége ma már kizárólag csak a technika területén valósul meg. A pedagógiában a legutóbbi időben aligha tett valaki nála többet annak érdekében, hogy a „tantervlebonnyoltó automatát” lehetőségeihez mérten alkotó emberré változtassa, és elősegítse a fejlett szocialista társadalom igényei szerint „emberbörbe kötött remekművé” alakulását. „Új tanárok nélkül nem lehet sikere az új célkitűzéseknek” — vallja.

Elsődleges célja tehát — összhangban a tanügyi reform célkitűzéseivel — a tanár megújítása, megújulásának követelményként való hangsúlyozása. Ezért villantja fel módszertana bevezetésében művészpédagógusra jellemző aforizmaszerű gondolatstruktúrákat, fényárnyék technikával az „új” irodalomtanár modelljének körvonalait. Majd az egymásra épített tanulmányfejezetekben a bemutatott eszméi modell több évtizedes műhelymunka tapasztalatainak háttérben a gyakorlati tevékenység közegebe helyezi át. Láthatóvá teszi, amint hús-vér tanárrá acélosodik. „Az irodalomóra” tanármodelljének valóságfedezete van. Az egyetemi katedra eszmei magasságban lebegő, majd a gyakorló gimnázium

„üvegharangja” alatt valóságosan is tevékenykedő modell: maga Nagy János.

Felmerül a kérdés, a szerző teszi fel: mi haszna lehet Az irodalomóra megjelentetésének. Közismert, hogy az irodalmi nevelésnek különösképpen egyéni módszere van. Az érvek közül mindjárt kettő is kézenfekvő: A született pedagógus sem minden hatás nélkül, máról holnapra válik hivatása művészévé, másrészt még kidolgozatlan a reformtervezet követelte új didaktika is. Ezeknél persze érdekesebbek azok az érvek, amelyek a kérték alapján patikamérlegre teszik ezt a minden eddiginél szubjektívebb módszertant.

Bár irodalomtanítási módszerek sokoldalúan rendszerezett gyűjteményét találjuk benne, annál jóval több is. Többféle: eredetisége és ez az igazi meghatározója. Ezért nem lehet recept, technológia, dogma. Utánozhatatlan. Eredetisége inkább a művészet körébe röpíti, nem pedig a tudományosság merev szabályaihoz skatulyázza be. Ezzel is meggyőző arról, hogy a pedagógia tudománya inkább művészet. Valóban: Az irodalomóra igazi regény módjára a való élet légkörével, mozgalmas életkeretekkel rendelkezik. Hangnemet, modort, beszéd- és életstílust sugároz, a mai diákkal és szülővel szemben korszerű bánásmódot példáz, ami kezdő tanároknak önmagában véve is je-

lentős segítség. Ezt a módszertant a formai elemek mellett eszmei mondanivalója: irodalmi nevelési elvei, a tartalom és forma egységében — elsősorban a tartalmi jegyek határozzák meg lényegileg. Ezek a tartalmi jegyek viszont már a tanár egyéniségén túlmúlják, a társadalom mozgásához kötődő, tehát közösségi érdekű ismérvei az igazi tanárnak. Ez a közösségi eredetű és érdekű tartalom azonban csak akkor válik tanári egyéniséget meghatározó tényezővé, ha azt tükröző, egyéni megfogalmazásban nyilatkozik meg. A nemzet, az emberiség közösségéből támadt nagy szellemektől, nagy írótól, született pedagógusoktól átvett elvek érvényesítésének módja biztosítja az eredetiséget. Ez az irodalomóra nagy tanulsága.

Egyéni képességei, egyéniségének adottságai mellett objektív lehetőségei is készíthették Nagy Jánost arra, hogy módszertanát könyvvé rögzítse. Viszont tanári működésének nemzedéki meghatározottsága tette lehetővé számára, hogy különböző korszakok irodalomtanítási és nevelési elveit összegezze. S mert a korszakzárás és korszaknyitás kitűzött nagy feladatát sikeresen oldotta meg, műve nemcsak elvi színvonalú irodalmi nevelés gyakorlatában, hanem határkő is történetében. (Tankönyvkiadó).

Szoós Árpád tanár

Debreceni piac

MANFRED KUNZE LIPCSEI GRAFIKUS RAJZAI

AZ URÁLON TÚL, ÁZSIÁBAN...

Közismert tapasztalat, mennyi látnivalót, örömet tartogat az utazás. A gyermek világra való első rácsodálkozása kétségtelenül akkor legnagyobb, mikor először kerül szülőfalujától, szülővárosától távol. És ki tagadhatná, hogy ugyanez a helyzet a felnőtteknél még napjainkban is, amikor az emberi szellem már más égitesteket hódít, ostromol. Először az országhatáron túllépni, látni, tapasztalatokat szerezni új, ismeretlen élményt jelent. Legtöbbször így van vele. A görög táj, a Jóni-tenger kék-zöldes azúrja másképpen volt szép, érdekes, izgalmas számomra is, mint Skandinávia szau-nái, Finnország haragoszöld tájai, tavai. Athén másképpen volt szép város, mint Helsinki, Krakko történelmi nevezetességei, kulturális értékei másképpen hatottak rám Sarajevó semmivel nem kevesebb látnivalóval. Mindezeknek azonban minden eltérésük ellenére közös vonásuk volt európaiságuk.

Túl az Urálon azonban, ahová ezen a nyáron sikerült eljutnom, már Ázsia van, Szibéria, s ez megint semmihez nem hasonlítható, külön élményt jelent, az Európán kívülség nagy élményét. Magunkfajta kis országban élőknek más a szemléletük is persze a világrésznyi országok lakóiénál. A méretek, az idő másképpen jelentkezik náluk. A Szovjetunió ilyen ország, s ebből a szempontból szerencsés is. Nem kell országhatárt átlépni ahhoz, hogy pár óra alatt a reggelből az éjszakába, a szeles, sokszor hűvös fővárosból az örök nyarak birodalmaiba repülhessünk. S ha ezzel még az a szerencse is párosul, hogy más világrészbe, hogyne volna érdekes, izgalmas, feszültséggel teljes a várakozás.

Aki Moszkvából Közép-Ázsiába repül, több, nem mindennapi élményt mondhat magának. Itt van mindjárt a gyorsaság élménye, az ember győzelme az idő felett, hiszen alig két óra szükséges ahhoz, hogy az Urálon átrepülve már a nagy ázsiai város, Cseljabinszk hatalmas repülőterén landoljunk, ott legyünk Szibéria kapujában. Az utazónak olyan élménye van, hogy legyőzte az időt, két órát repült, s mégis négy óra telt el. Aki pl. Moszkvában fél 9-kor este repülőgépre száll, alig négy óra múltával már Közép-Ázsia centrumában, Novosibirszkben lehet. Csak közben megspórolt egy éjszakát. Igen, a Cseljabinszki útmegegyezés ellenére sem mutat még a moszkvai időszámítás szerinti óra mutatója éjjel után egy órát, amikor Novosibirszkben a leszálláskor már reggel 6 óra felé közeledik a mutató. Persze, hogy nem mindennapi élmény ez a ritkábban utazók számára. 1000 km-es sebességgel, 10 000 méter magasban repülni méltó a tudomány és technikai forradalom századához — gondolhatjuk. Legfeljebb az zavarhat, ha arra gondolunk, hányan és hányan nem ismerik még az ilyen és ehhez hasonló „csodákat.” Szerencse, hogy a tudomány mégsem várja meg míg eredményeit mindenki megismerheti, élvezheti. Korunk emberei új és új felfedezések tanúi lehetnek. Novosibirszk akadémiai városrészében az egyik híres akadémikus mégis azt esetelte számunkra, milyen gyermekcipőben jár ma még a tudomány, s belátható időn belül milyen nagyszerű tudományos eredmények várhatók.

Itt van mindjárt az antianyag, amely születése pillanatában meg is semmisül, amely van és még sincs, hiszen a gyakorlatban az emberiség nem tudja felhasználni. A hatalmas lencserendszerben csak egy felvillanó fényesség a laikus számára. És mégis, ahogyan

az ember a holdra lépett, s más égitesteket ostromol, már születésben van az új, az atomhasadásnál is hatalmasabb energia, amelyet Földünkön felhasználni nem is igen célszerű, csak a csillagközi hatalmas távolságokon — halottuk.

Különös mindezeket látni, tapasztalni olyanoknak, akik az alig 200 km-nél nagyobb távolságra levő fővárosukat is csak hat óra alatt járták meg, s repülőgéppel is két óra alatt. A kartonruhás öreg néni és rövidnadrágos unokájának, akik Moszkvából Cseljabinszkiig utaztak vissza velünk, már természetesebbek és kevésbé fárasztóak az ezer kilométerek. Azért, hogy szétnézzenek a moszkvai állatkertben, megtekintenek egy nap 4000 km-t, s mindezt négy óra alatt. Pedig ez a távolság nagyobb a Moszkva—Budapest távolságnál. Nekik megszokott reggel hét órakor elindulni, s mintegy kétezer km-t megtéve újra 7 órakor Moszkvában lenni. Nekik már nem olyan szokatlan az idő legyőzése, s kicsit csodálkoztak is a mi megdöbbenésinken.

De itt van mindjárt az új további szakasza. Repülni keletnek, előre menni a napfelkelte felé, napalról nappalba érkezni, átrepülni a csak ilyen utakon meglevő alig másfél órás éjszakát. Nézni 8000-10 000 km magasról a napfelkelte, a fellegek és a nap találkozásakor észlelhető „látóhatárt”, amely a szírvány ezernyi színében pompázik. Mindezt lehet megszokni, de első látásra nem döbbenet csodálni lehetetlen.

A szibériai élmény ismét olyan, amely a nem mindennapiakból való. Külön világ. Más mint bármilyen eddig látott vidék. Más mindjárt Novosibirszk, ez a lassan másfél millió felé közeledő nagyváros, más mint a novosibirszki terület, amely kétszer akkora, mint Magyarország. Más és mégsem az olvasmányokból elképzelt vidék ez. Nem a tajga, a bányák, a számuzeumok vidéke. Élő, lüktető világ. Európai, ha úgy tesszük, s mégsem olyan. Igaz, repülőgépről szemlélve az Ob folyó mocsaras, erdővel borított környéke félelmetes dzsungelnek hat, így áradáskor különösen, amikor a nagy város dácsa rengetegeknek kétharmada víz alatt látható.

És az Ob folyó — az Ob tenger, ahogyan az ott lakók nevezik — nem európai méretű folyó, hiszen vonattal visszafelé jövet, Kazanyánál a Volga, Európa legnagyobb folyója negyednyolcát sem hatott hozzávetve.

Megint a méretek ez a lenyűgöző végtelenség, mely újra és újra csodálatra készítetett ott tartózkodárom során... és ilyen gondolatokra inspirált pl.: Legyőzhető-e valaha is egy ilyen méretű ország, ilyen területekkel, tartalékokkal, s vajon ki által? Vajon Napóleon és Hitler gondoltak-e arra, hogy e hatalmas országnak milyen elenyészően kis részéig sikerült csak eljutniuk? Mert hány több százezres, milliós város van csak Szibériában, ami közismerten nem egyenlő a Szovjetunió ázsiai részével, hiszen a szovjet terület sokkalta hatalmasabb.

Novosibirszk pl. úgy fekszik az Ob mentén, mint Budapest a Duna két partján. Itt gátak közé szorított, keskenyebb a folyó. Mindössze 75 éves a város. Erthetően más hát ez a város, mint az évszázados, nagy kulturális, művészeti hagyományokkal rendelkező zsúfolt, lüktető európai világvárosok. Itt nyugodtabb, kimértebb, tempósabb az élet és minden. A fákkal borított hatalmas széles utcák, fa-lunyi terek, parkok már az egészségügyi, higiénikus szempontokat messze figyelembe véve, tudato-

san épültek. Az üzemek itt nem szennyezik a város levegőjét. Novosibirszk a jövő város típusa.

Közismerten nagy tudományos és kulturális centrum is egyben. A külön akadémiai városrészről már ettőlünk szót, ahol a tudósok és tanítványok festői szépségű környezetben dolgoznak, jellegzetesen szibériai faházakban, szelíd mokusoktól körülugrandozva. A városnak hat színháza van, melyek közül az Állami Akadémiai Opera és Balettszínház a legcsodálatosabb. Három és fél ezer embert befogadó modern centrum. Balettkarát a világ legjobbjai között tartják számon. A híres orosz balett Moszkván kívüli fellegvára ez a város.

Könyvtárai közül a legfigyelemreméltóbb az Ob partján fekvő Technikai-Akadémiai Könyvtár, 5 milliós állományával éjjel-nappali szolgálattal, ügyelettel.

Az elsősorban kutatókat és mérnököket képző Elektrotechnikai Intézet automatizálásával hódított meg bennünket. Elektromos gépekkel történik az oktatás, a vizsgáztatás. A hatalmas rektori íróasztal két mini robotembere a rektor legjobb segítői. (Mivel az egyik férfi, a másik nő, még veszekedni is tudnak egymással, követeve alkotójukat, az embert ebben is.) A több televíziós kamerával felszerelt rektori irodából minden nyomon követhető, ami az épületben történik. (Nem csoda, ha némelyik hallgató nem örül neki. Emlékszem, első éves egyetem hallgató koromban dékányi körlevéllel kellett megfenyegetni a folyosón csókolózó párokat. Itt a kamerák megoldják ezt a problémát is.)

De félre az iróniával. Ez az intézet rendkívül korszerű. Gép-parkját évenként felújítják. A rektor nyugati tapasztalatai szerint az ottani hasonló intézeteknek „5-10 éves, avult gépek voltak”, ami szerinte a korszerű oktatást akadályozza. Rámutatott ugyanakkor, hogy különösen az USA hatalmas üzemeinek saját kutatóintézei mennyire korszerűek. Adva van a különbség. Egyik felől a tudományos utánpótlás ellátását is csak a legkorszerűbb eszközökkel végzik, másik helyen a már kész szakemberek számára biztosítják csak mindezeket. Csoda-e, ha az agyigécekről annyit olvashatunk mostanában? Kétségtelen kifizeződőbb a jó szakemberek elcsábítása, mint kinevelése, csakhat éppen erkölcslenebb. Dehát kinek a pap, kinek a papné... (Tudkell, hogy a Szovjetunióban nemcsak az egyetemeken, hanem éppen az ilyen tudományos intézetekben is folyik felsőfokú képzés, sőt a legjobb kutatókat szakembereket éppen ezekben nevelik.)

Mindezek Szibéria közepén láthatók. Vajon mi köze ennek a Szibériának pl. a Zilahy: Két fogoly című, nem is rossz regényében megfestett félelmetes és romantikus Szibériájához? Van-e annyi köze, mint a csikós-gulyás hamis romantizmusát hirdető üzleti prospektusok által leírt magyar világnak a mai Hortobágyhoz vagy éppen az egész Magyarországhoz?

Igen, Szibéria sem a régi ma már, s ez természetesen. A mítoszok, a hozzá kapcsolt romantika már a múlté. És mégis van másik Szibéria is. Novosibirszkktől keletre, északkeletre már sűrű tajga borítja a szibériai földet. Ez akár lehetne romantikus is, ha nem látnánk itt is lépten-nyomon az ember, az alkotó ember keze nyomát. Ezek a tajgák nem rejtélyek, nem kérdőjelek többé az ember számára, hanem az ember szolgálatában állnak, az ember céljait szolgálják.

Sz. Szabó László

KALÁSZ LÁSZLÓ HÁROM VERSE

Ég

befagyott patak
hadd lássam szikrázó kavicsaidat
végig a végtelen mederben
nyílj nyílást ujjaimnak
el ne vágd ereimet
lék szilánk meg ne sebez
el ne nyisd szívem égi rák
hadd kapaszkodjam beléd ismeretlen világ
lóbáljam lábamat a szélbe
harminckilences ingák a föld fölött
hadd billegjenek szegények
hová bűnjék magam elől
végem elől ha nem a végtelenségbe

megkötött állapotaimat lerázni
napok holdak segítették
drága hegyeim ti is taszitsatok lökjetek
fűjatek tűzhányót talpam alá
hadd szabaduljak
pörköljétek fenekemet
hadd iparkodjam
burkomból hirtelenebb kibújjak

Kapd fel

öregenyádat
ne engem
ne kővályogj
folyton felettem
ne csapj örömeimre
héja
ne döfj rám mindig karmodat

nehéz tulkok már gondjaim
nem taréjosodó csibék
nem bírnád elmozdítani
vinni magamnak is elég

Alszol

s hiányzol a világból
örkődöm
s magam ellen
hull minden terhem
ölelés nem
és nem a csók
úz már engem
csak a szemed
barna világát akarom
ördög ül szemhéjodon

NYITRAY PÉTER

Hat nap

A hat nap ráfordul a vasárnapra
zeng a fény
de nem tudunk belelépni
mint a hóba
a fáradtságot el nem ölelheted
csak belehalsz s feltámaszt fáradtabban
vörös véred fekete lesz
erős kezéd reszkető lesz
hajh
a kavicsokat dobáld a vízbe
ez is összeköt a mindenséggel
a kavics pihen
a gyűrű leng
és táruul
mint az izzó Nap korongja.

VILLÁMCSATÁR

KERESZTREJTVEŒY

A nyárvég gyümölcsei

„Gyümölcseivel megrakott szekér dűcög mögöttem, rajta a nyárvég jelvényei:...”

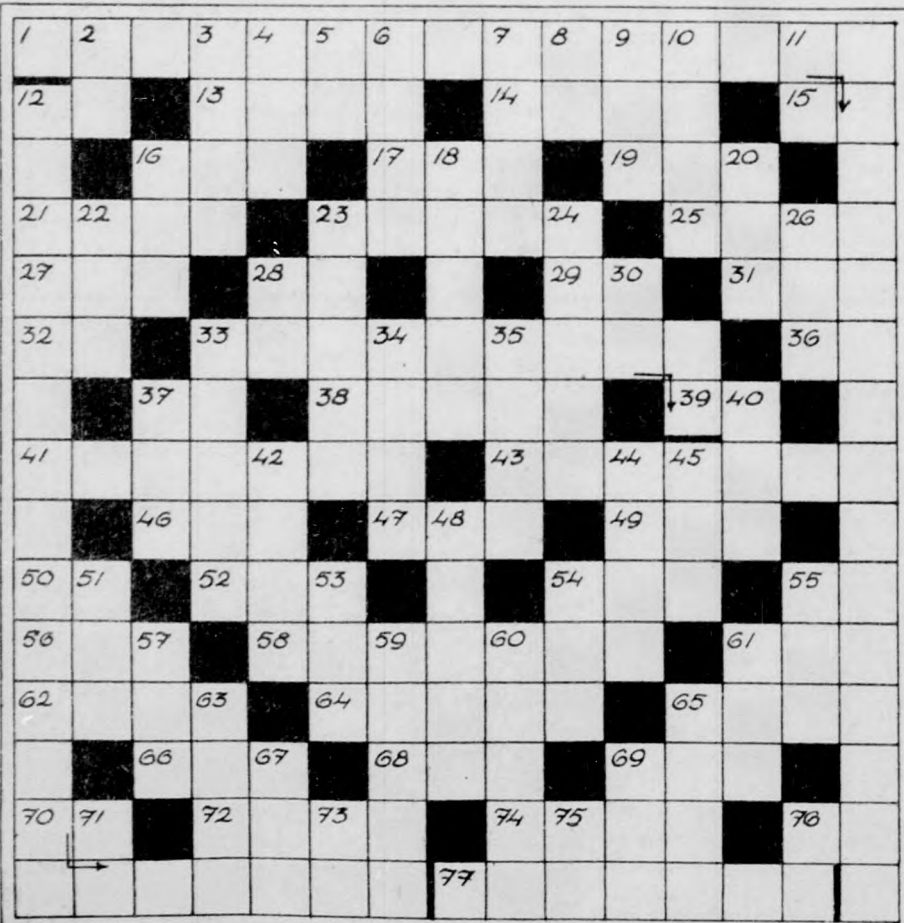
A vers folytatása rejtveŒyünk vízszintes 1. és függőleges 12. számú sorában található; a vers szerzője: vízszintes 33., a vers címe: vízszintes 77.

VÍZSZINTES: 12. Személyes névmás. 13. Afrikai nép. 14. A Lett SZSZK fővárosa. 15. Nyugat-európai nép. 16. Dicső. 17. Inditka. 19. Amerikai hírgyőnkötség. 21. Szólótámasz. 23. Spanyolország legjelentősebb mővészeti gyűjteménye. 25. Eléged van belőle. 27. Építészeti stílus. 28. Fordított számnév. 29. Kérdő névmás. 31. Vonatköz névmás. 32. Megszólítás. 33. Az idézett vers költője. 36. Tisztelet címe. 37. Kettős betű. 38. Utolsó betűjét megkettőzve: vágta. 39. Sír. 41. Hónap (az ékezet rossz helyen van). 43. Velencei festő (1698–1770). 46. Fohász. 47. Elenged a kezéből. 49. Vá-

gány. 50. Szőszetfelek eltagjaként: kettős. 52. Mint vízszintes 31. számú. 54. Vita vége. 55. Juttat. 56. Arra a helyre. 58. Hawaii pengetős hangszer. 61. Török férfinev. 62. Tő angolul. 64. Lélek latinul. 65. Előjel. 66. Az Eszaki-tengerbe ömlő folyó. 68. A függőleges 51. kevert betű. 69. A Diana melékőve. 70. Mesefilm. 72. Súlyegység (-). 74. Bács megyei község. 76. Agyvég! 77. Az idézett vers címe.

FÜGGŐLEGES: 2. Kettőzve: cukorka. 3. Lakásbőrő. 4. Őrzője. 5. Kettőzve: szőlő. 6. Gárdonyi Géza színpadi mőve. 7. Emekedik a vizállása. 8. Mint függőleges 2. számú. 9. Sűg kevert betű. 10. Útszél harasztővény. 11. a Ludolféle szám. 18. Tudomásul vesz, feltőg. 18. Eszaki-afrikai nép. 20. Izomkötője. 22. Időjelző kevert betű. 23. Hetyke kis kalap jelzője. 24. Zsiraffal rokon afrikai állat (+). 26. Hónap rövidítése. 28. Edzőtábor fele. 30. A vízszintes 50. fordítottja. 33. Békés megyei község. 34. Svájci folyó. 35. Isten németül. 37. Ezen a helyen (ford.). 40. Elektromos töltésű atom. 42. Olajközpont a Kaspi-tő partján. 44. A nap egyik szakában. 45. Ital az argóban. 48. Rómeó szerelme. 51. Női név. 53. A vízszintes 31. fordítottja. 54. Becézett női név. 55. Angol sőr. 57. Skandináv férfinev. 59. Iszony. 60. Ezen a módon. 61. Hivatal németül. 63. Körűti kávéház. 65. Igaz (ford.). 67. Lapos. 69. Az arcon van. 71. Kettős betű. 73. Folyadék. 75. A teljes magyar ábécé kezdete. 76. Egyforma betűk.

BEKÜLDENDŐ szept. 10-ig a vízszintes 1., függőleges 12., valamint a vízszintes 33., és 77. számú sorok megfejtése.

DEBRECENI KERTÉSZET
VIRÁGELŐZTŐJA
5 CM NAGYSÁGÚ, HOSSZÚ
BÉLYEGZŐJE F. HÓ 18-ÁN
ELVESZETT.
MEGEMMISÍJTJUK
DEBRECENI KERTÉSZET

KŐMŰVES, ÁCS, ASZTALOS, TETŐFEDŐ,
ÉPÜLET- ÉS DÍSZMŰBÁDOGOS,
VÍZ- ÉS FŰTÉSSZERELŐ, LAKATOS,
VILLANYSZERELŐ, FESTŐ, PARKETTÁS,
PARKETTACSIKÉPES,
AUTÓSZERELŐ SZAKMUNKÁSOKAT,

tehergépkocsi-vezetőket, kubikosokat, rakodómunkásokat, raktári segédmunkásokat, kőműves segédmunkásokat (16. évet betöltött fiúkat is)

azonnali belépéssel felvesszünk.

Munkásszállás díjtalan. Rendelet szerinti hazautazási költséget térítünk.

Jelentkezni lehet:

Bp., IX., Viola u. 45. sz. alatt

A „PROSPERITÁS” KTSZ MUNKAÜGYI OSZTÁLYÁN.

A HAJDÚ MEGYEI
ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT
felvételre keres

**kőműves és építőipari
szakmunkásokat,
valamint
kubikos és segédmunkásokat**

Főteközés és munkásszállás biztosítva. A vállalat 1967-ben 14 nap, 1968-ban egy hónap nyereséggrészesedést fizetett.

Július 1-től 5 napos munkahétben dolgozunk

Jelentkezés a vállalat munkaerő-gazdálkodásán. Debrecen, Kálvin tér 11.

A BUDAPESTI KŐOLAJIPARI GÉPCYÁR

AZONNAL FELVESZ

A KÖZPONTI TELEPHÉLYRE:

esztergályos, marós, lakatos, ív-, lánghegesztő, kompresszorkezelő, villanyszerelő szakmunkásokat, raktárkádókat és férfi segédmunkásokat. A központi telephelyen 44 órás munkahét, minden második szombat szabad.

KÜLSZOLGÁLTATOS MUNKÁRA:

kardoskűti, algyői, száshalombattai és szőnyi műszer-és technológiai szerelési munkahelyeinkre

FELVESZÜNK

csőszerelő, központifűtés-szerelő, lakatos, hegesztő, villanyszerelő szakmunkásokat és férfi segédmunkásokat. A vidéki munkahelyeken is 44 órás munkahét, minden szombat szabad. Alföldi munkahelyeinken dekádmunkarend szerint dolgoznak. Munkásszálló, üzemi konyha van. A szállás ingyenes. Bér: megegyezés szerint. A béren felül 500 Ft külszolgálati átalányt, az alföldi munkahelyeken még külön területi pótlékot is fizetünk. Felvétel esetén az útköltséget térítjük, de próbaidő alatt történő kilépés esetén ezt visszavonjuk. Segédmunkásoknak hegesztőtanfolyamot szervezünk.

JELENTKEZÉS:

a vállalat munkaügyi osztályán (Budapest, XVIII., Győmrői út 79–83.), vidéken a munkahelyek vezetőinél.

NŐI MUNKÁSOKAT

MŰANYAG FELDOLGOZÓ MUNKÁRA

FELVESZÜNK,

betanítjuk, és betanítás után magas keresetet biztosítunk, autóbusszköltséget, ezenkívül vidékiek részére útköltséget térítünk. 44 órás munkahét. Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat 2. sz. gyáregysége, Debrecen. Jelentkezés a városi tanács munkaközvetítő irodájában.